

NUL-RENTE MILJØETS PÅVIRKNING AF UDVALGTE PENGEINSTITUTTER

Udarbejdet af: Jens Uhrenholt
Vejleder: Christian Farø
Afleveringsdato: 29/4 2016
Studienummer: 20147236
Aalborg Universitet, HDFR-16 Aalborg

Forord

Dette speciale vil belyse og analysere udviklingen for en række pengeinstitutter, med en vægt på nul-rente miljøet og konjunkturudviklingen.

I specialet er der anvendt en række årsrapporter fra 16 forskellige pengeinstitutter, for at kunne dokumentere og påvise grundlaget for besvarelsen af problemstillingen er der vedlagt et regneark med de relevante data.

Indhold	
1. Executive summary.....	4
2. Indledning	5
3. Problemstilling	6
4. Problemformulering	6
4.1. Delspørgsmål	6
5. Metode.....	7
6. Valg af litteratur.....	10
7. Projektstruktur	11
8. Afgrænsning.....	12
9. Præsentation af valgte pengeinstitutter.....	13
10. Forskellen på banker, sparekasser og andelskasser.....	14
10.1. Bank.....	16
10.2. Sparekasse	18
10.3. Andelskasse.....	18
11. Konjunkturudviklingens afsmittende effekt.....	19
12. Udviklingen i den finansielle sektor.....	21
12.1. Udvikling i den korte og lange rente.....	21
12.2. Renteudvikling for privat- og erhvervskunder.....	22
12.3. Opbygning af prisen på udlån	23
13. Anvendelse af indlån i forhold til udlån og kapitalkrav	25
13.1. Indlån som likvidetskilde	25
13.2. Opbygning af kapitalgrundlaget.....	26
14. Placeringsmuligheder af overskudslikviditet i Danmarks Nationalbank.....	30
14.1. Folioindskud.....	30
14.2. Indskudsbeviser	32
15. Regnskabsanalyse.....	32
16. Forrentning	32
16.1. Egenkapitalforrentning – ROE	32
16.2. Afkastningsgrad – ROA	35
17. Indtjening.....	37
17.1. Nedskrivningsprocent.....	37
17.2. Indtjening pr. omkostningskrone før og efter nedskrivning	40
17.3. Omkostninger pr. heltidsansat.....	43
17.4. Dækningsbidrag – gebyr og provision.....	45

18. Indlån	47
18.1. Indlånsrente	47
18.2. Dækningsbidrag – indlån	50
19. Udlån	52
19.1. Udlånsrente.....	52
19.2. Dækningsbidrag – udlån	56
20. SWOT-analyse	58
20.1. Strength.....	59
20.2. Weakness	60
20.3. Opportunitues.....	60
20.4. Threats	61
21. Fremtiden for pengeinstitutterne	63
21.1. Anfordringskonti med negativ rente.....	63
21.2. Fremtidig dækningsbidrag.....	65
22. Konklusion.....	67
23. Litteraturliste	69
23.1. Faglitteratur	69
23.2. Rapporter og publikationer	69
23.3. Love og bekendtgørelser	70
23.4. Internetkilder	71
24. Figur-, tabel- og ligningsliste	74
25. Bilagsliste	Fejl! Bogmærke er ikke defineret.

1. Executive summary

This paper analyzes the development that financial institutions in Denmark have undergone in the period 2010-2015. In this period there have been challenges in the form of severe conditions of excess liquidity in Danmarks Nationalbank. In the same period, loans declining and there can therefore be expected to increase competition for customers in the future. These issues have been discussed in articles by international and Danish media. The paper aims to elucidate and analyzes this development and then draw conclusions which financial institutions in Denmark can develop from here.

The paper is built around 16 financial institutions from Denmark. These are selected on the basis of the Finanstilsynet weighting of their working capital and represents group 1-4. A common characteristics of the selected financial institutions, various locations in Denmark and it does to draw conclusions that can be applicable for banks in general.

The analysis will be calculated a number of key figures among other ROE, ROA and the cost ratio. These ratios are calculated in order to analyzes the development the financial institutions have undergone all the while zero-interest rate environment has become increasingly relevant.

From the analysis draws a number of conclusions,

- Smaller financial institutions in categories 3-4 is not conducive to the lower lending rate, group 1 providing the minimum lending rate
- Deposits margin weigh all the financial institutions, analyzed through margin deposits
- The financial institutions are in control of their impairment, it may indicate up a recovery in lending books
- The cost level is relative high to the number of employees and this is despite a sharp reduction in the number of employees
- Cost ratio is highest for Group 1

It is my understanding that the analyzed financial institutions have a need to adjust costs in relation to the current market conditions. This is a necessity if they are able to deliver positive results in the analyzed financial institutions in the future.

2. Indledning

Den finansielle sektor har igennem historien været eksponeret for kriser i forskellige omfang. Den til dato værste krise opstod på baggrund af stigende produktion og udlånsvækst i perioden 2001 – 2008. Alt kunne lade sig gøre, pengeinstitutterne var meget villige til at servicere spekulanter med nødvendige kreditter, lån og andre former for sikkerhed for at kunne fortsætte spekulanternes higen efter profit. Det havde blandt andet en indvirkning på driften i en lang række pengeinstitutter, eks. EBH Bank A/S, Løkken Sparekasse og Roskilde Bank A/S. Disse pengeinstitutter glemte kirketårsprincippet og blev dupperet af mulighederne for øget udlån, stigende aktiekurser og hæder til pengeinstitutterne for stigende resultater.

Denne tendens har pengeinstitutterne lagt bag sig, der er sket en mere omfangsrig regulering af pengeinstitutterne igennem Finanstilsynet, Basel-komiteen også er der kommet en underskov af uvildige rådgivere som er med til at sætte fokus på pengeinstitutternes gøren og laden.

Pengeinstitutterne har i perioden efter 2008 været igennem en stor transformering, mange pengeinstitutter er krakket eller fusioneret/opkøbt, der er stadig nogle pengeinstitutter som lider af efter dønningerne eks. Vestjysk Bank A/S. En af grunden til at der stadig er nødlidende pengeinstitutter skyldes faktorer som krisen i landbruget, faldende oliepriser (ikke en direkte effekt, men det er en afledt effekt på pengeinstitutternes kunder) og politiske tiltag som for nogle, kan være svære at leve op til.

Ovenstående kriser og tiltag har afspundet omkostninger og udviklinger som pengeinstitutterne skal adressere i de kommende år, indskudsbevisrenten i Danmarks Nationalbank er negativ hvilket betyder at overskudslikviditet i Danmarks Nationalbank er forbundet med omkostninger. På samme tid er indlånet stigende og pengeinstitutternes udlån er faldende.

Lasse Nyby – Spar Nord, udtaler i forbindelse med årsrapporten 2015, at det faldende udlån og en negativ udvikling i rente vil aflede en stigende konkurrence om kunderne, yderligere har 2015 været et år med meget stor konverteringsaktivitet, dette kan aflæses direkte på gebyrindtægterne. (Spar Nord årsrapport 2015) Denne aktivitet forventes ikke i 2016 og der kan derfor være store udfordringer på vej.

3. Problemstilling

På baggrund af ovenstående vil dette speciale tage udgangspunkt i en række nærmere beskrevet pengeinstitutter og deres årsrapporter for perioden 2010-2015. Denne periode er interessant eftersom pengeinstitutterne stadig mærker efterdønningerne efter finanskrisen. Denne tendens antages at blive afspejlet i pengeinstitutternes indtjeningspotentialer på den korte og lange bane.

Tendens forventes at være en konkurrencefordel for alle pengeinstitutter, der er nogle som, med fordel, kan drage nytte af et faldende udlånsmarked og udnytte det potentiale der ligger i en stadig stigende indlånsmasse.

Ligeledes kan der opstå en stigende konkurrence om kunderne, da kunderne ligger vægt på gebyr- og rentebetaling, Denne tendens må antages at kunne udnyttes af de pengeinstitutter vis rentemarginal i forvejen er høj.

4. Problemformulering

På baggrund af ovenstående leder dette frem til følgende problemformulering

I hvilket omfang påvirkes pengeinstitutterne af nul-rente miljøet og er det en reel risiko for den fremtidige drift af pengeinstitutterne?

4.1. Delspørgsmål

- Har stigende omkostninger indflydelse på pengeinstitutternes interne konkurrenceevne?

5. Metode

Til besvarelsen af problemstillingen vil der blive anvendt en empiri af information og viden tilegnet igennem hele HD – finansiel rådgivning studiet. Udgangspunktet for besvarelsen er der valgt en række pengeinstitutter, fælles for disse er at de er de 4-5 største grupperne 1-4 jf. Finanstilsynet. Dette begrundes ud fra den tese at det er disse pengeinstitutter, som sætter dagsordenen, for de resterende pengeinstitutter i deres respektive grupper. Der er lavet nogle fravalg disse er beskrevet i afsnit 9. Præsentation af valgte pengeinstitutter

Ligeledes er grundlaget for dette speciale årsrapporterne for de valgte pengeinstitutter for perioden 2010-2015. I disse vil der blive hentet relevant data, samt eventuelle oplysninger, som kan være til gavn for besvarelsen af problemformuleringen. Periodens længde er valgt for at give et så retvisende billede og dermed et grundlag for en vurdering af fremtiden for dele af den finansielle sektor.

Ligeledes kan der fra dette speciale drages paralleller til artiklen "Danske børsnoterede bankers indtægts- og omkostningsstruktur under forvandling" af Johannes Raaballe, Mathias Hessellund Jeppsens og Sait Sahin Finans Invest august 2014 nr. 4. I dette speciale vil der blive taget udgangspunkt i ovenstående artikel og hovedemner: Udlån, indlån, omkostninger og dækningsbidraget. Analysen af omkostningerne bliver suppleret med en analyse af ansatte i de valgte pengeinstitutter for at belyse konsekvensen af nuværende situation.

Specialet indledes med en beskrivelse af forskellen på banker, sparekasser og andelskasser. Dette er med til at belyse hvorfor der er valgt et bredt udsnit af danske pengeinstitutter, og for at give læseren et indblik i opbygningen af disse pengeinstitutter.

Herefter følger en analyse af udviklingen på det finansielle marked, herunder vil der blive belyst hvorfor renterne er faldende og hvorfor der er opstået sværere betingelser for drift af pengeinstitutterne igennem en analyse af konjunkturudviklingen i Danmark. Ligeledes vil der blive lagt fokus på placeringen relevante placeringsmuligheder af overskudslikviditet i Danmarks Nationalbank, indskudsbeviser, foliokontoen og andre muligheder. Dette afsnit skal ses som et grundlag for den efterfølgende analyse af de valgte pengeinstitutters årsrapporter for perioden 2010-2015

Efter gennemgangen af nuværende situation, vil specielt forgrene sig ud i 4 analysedele. Disse er beskrevet i det følgende. Dette er gjort for at give en dyb indsigt i udviklingen for de valgte pengeinstitutter. Ved beregningen vil der blive lavet en sumbetragtning, denne vurderes til at være retvisende for gruppen placering i forhold til de 3 resterende grupper. Det betyder i denne betragtning af Danske Bank alt andet lige vil komme til at vægte meget i gruppe 1, hvis det findes hensigtsmæssigt vil denne blive ændre ved en given beregning.

Første del af analysen tager udgangspunkt i forretningen. Herunder vil der blive analyseret på udviklingen i ROE. ROE er medtaget for at vise en trend i markedet og hvorledes pengeinstitutterne i fremtiden kan leve op til forventningerne fra aktionærerne

På samme baggrund er ROA medtaget for at belyse hvorledes pengeinstitutterne forrenter deres aktiver, og ligeledes hvor gode pengeinstitutterne er til at opbygge deres respektive balancer.

Nedskrivningsprocenterne indleder analysen af indtjeningen. Denne er medtaget for at belyse udviklingen i den respektive grupper og for at danne et overblik over hvordan kreditkvaliteten på udlån har udviklet sig i den belyste periode.

Indtjeningen pr. omkostningskrone før og efter nedskrivninger er medtaget for at analysere hvordan de 4 grupper omkostninger bliver omdannet til indtjening. Dette nøgletal er relevant da det belyser en tendens i den finansielle sektor. Umildbart efter finanskrisen blev en række pengeinstitutter erklæret konkurs eller blev opkøbt, det skyldes blandt andet at deres indtjening efter nedskrivninger var for lave til at kunne fortsætte driften. Derfor er det interessant at belyse dette, og dokumenter om pengeinstitutterne er blevet bedre til at omdanne omkostninger til indtjening, og derved kunne modstå de omkostninger som er forbundet med faldende udlån og placeringen af overskudslikviditet.

Ind- og udlånsafsnittet opdeles eftersom pengeinstitutterne bliver drevet med blik på både passivside og aktivside. En traditionel virksomhed, drivens ud fra en helheds betragtning, det er derfor relevant at spalte denne del af analysen op i to afsnit.

Analysen af indlån bliver indledt med udvikling i indlånsrenten, på baggrund af denne bliver rentemarginalen $r_{\text{indlån}}$. Rentemarginalen er interessant når pengeinstitutterne skal genplacere det overskud som ikke anvendes til finansiering af udlånet. Rentemarginalen vil blive udregnet på baggrund af indskudsbevisrenten, denne er en af de dyreste placeringsmuligheder.

Dækningsbidraget på indlån er med for at analysere hvor meget indlånet fylder når det samlede dækningsbidrag bliver anskuet.

Analysen af udlånet er ligeledes medtaget for at belyse udviklingen i udlånsrente og for at illustrere hvilke pengeinstitutter som er markedsleder på udlånsrente. Dette skal være et pejlemærke i forhold til vurderingen af fremtiden for pengeinstitutterne, og deres muligheder de kommende år.

Dækningsbidraget på udlån er med for at analysere hvor meget i indlånet fylder når det samlede dækningsbidrag bliver anskuet.

Analysedelen afsluttes af en SWOT-analyse for at belyse pengeinstitutternes styrker, svagheder, muligheder og trusler i et nul-rente miljøet. Denne anvendes som en del af besvarelse af den sidste del af problemformuleringen. SWOT-analysen vil være samlet for de valgte pengeinstitutter, men hvis der er en gruppe der skiller sig betragteligt ud, vil denne blive beskrevet med underpunkter i SWOT-analysen. SWOT-analysen er i sin oprindelige form lavet at analysere en enkelt virksomhed, men denne model anses for anvendelig da der bliver analyseret en gruppe af pengeinstitutter, som anses i deres overordnede form som meget homogene og derved kan SWOT analysen anvendes som et opsamlingsværktøj

Analysen vil blive efterfulgt af en diskussion, hvor der vil blive lagt vægt på fremtiden for danske pengeinstitutter, herunder mulighederne for at fastholde gebyr- og provisionsindtægterne og konkurrencen i fremtiden. Diskussionsafsnittet er medtaget for at opsummere og for at opgaveskriver kan komme med egne holdninger baseret på teori og analyseafsnittet.

Specialet vil blive afsluttet med besvarelsen af problemformuleringen igennem konklusionen. I denne vil delspørgsmålene ligeledes blive besvaret, med afset i analysen og diskussionen.

6. Valg af litteratur

Specialet er opbygget på baggrund en række litterære kilder, herunder Danmarks Nationalbank, Finansrådet, Finanstilsynet, Erhvervs- og Vækstministeriet og diverse artikler.

Artiklen som bliver omdrejningspunktet for analyse er "Danske børsnoterede bankers indtægts- og omkostningsstruktur under forvandling" af Johannes Raaballe, Mathias Hessellund Jeppsens og Sait Sahin. Denne artikel fremhæver nogle problemstillinger og beregninger som de danske pengeinstitutter skal adressere for at kunne navigere i den nærmeste fremtid. Hovedparten af de anvendte formler i analysen stammer fra denne artikel. Der vil ikke blive refereret til artiklen i form af kilder ved forskellige beregninger, med artiklen er selve inspirationsmotoren for dette speciale.

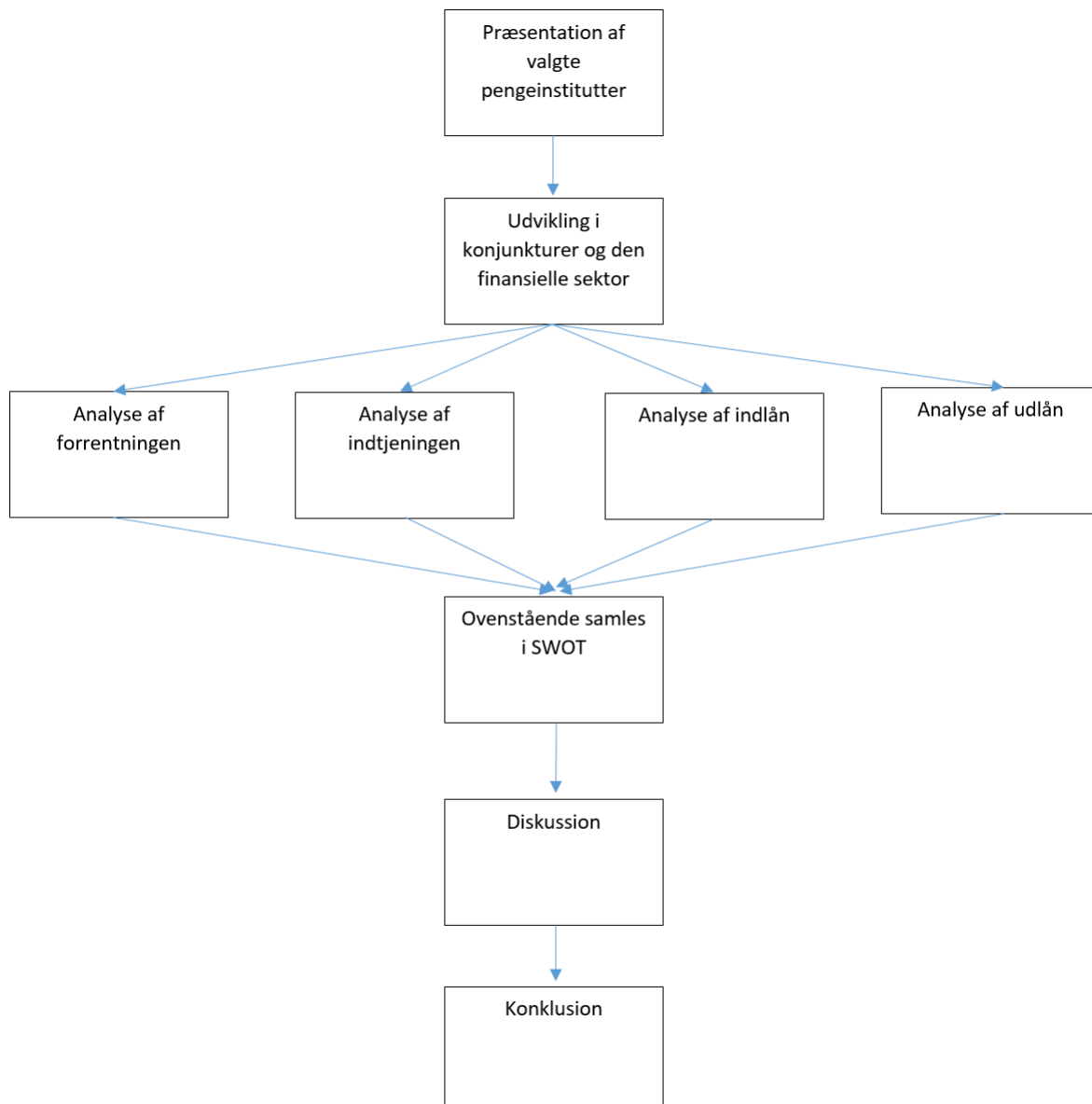
Danmarks Nationalbank, Finansrådet og Erhvervs- og Vækstministeriet anses som valide kilder og vil blive anvendt som supplement og indledende beskrivelse af udvalgte beregningerne til ovenstående artikel.

Andre artikler bliver anvendt i det omfang det findes relevant. Kilder til disse vil være Jyllands Posten, Dagbladet Børsen og Berlinske Medier disse anses for at være af en sådan kvalitet at de kan anvendes som supplement til ovenstående artikel og andre databaser.

Kilder fra internettet vil blive anvendt i det omfang hvor der er behov for at underbygge teser eller anvendte artikler/rapporter, disse kilder vil blive vurderet fra gang til gang og der vil ikke blive anvendt kilder, som findes af en ikke gyldig karakter. Med ikke gyldig karakter menes offentlige tilgængelige leksika eller hjemmesider som ikke har et generelt relevant tema for dette speciale.

7. Projektstruktur

Figur 1: Projektstruktur

Kilde: Egen tilvirkning

8. Afgrænsning

Specialet vil tage sit udgangspunkt i en population af pengeinstitutter som alle er nogle af de største pengeinstitutter i deres respektive gruppe. Der vil blive draget en række konklusioner, det er ikke ensbetydende med at det er gældende for alle og det kan ikke afvises at der findes pengeinstitutter i Danmark, som er dårligere eller bedre stillet i forhold til de valgte pengeinstitutter.

Der vil blive inddraget årsrapporter for perioden 2010-2015. I disse vil der blive trukket nogle regnskabstal og det er disse som ligge til grund for analysen. Årsrapporterne vil ikke blive analyseret eller nærlæst yderligere end hvad der findes relevant for besvarelsen af problemstillingen og analysen.

Der vil blive fundet inspiration i artiklen "Danske børsnoterede bankers indtægts- og omkostningsstruktur under forvandling" af Johannes Raaballe, Mathias Hessellund Jeppsens og Sait Sahin Finans Invest august 2014 nr. 4., den vil kun blive anvendt som en inspiration og ikke som en afskrivning i form af opbygning af specialet og besvarelsen af problemstillingen.

I forhold til de beregninger som bliver lavet i ovenstående artiklen, vil den bagvedliggende data blive opdateret og suppleret med nye og andre kilder for at give et alternativt billede af udviklingen for de valgte pengeinstitutter.

Kapitalkravene igennem Basel-komiteen og CRD IV vil blive belyst igennem specialet og vil, hvis det findes anvendeligt draget paralleller her til i diskussionsafsnittet. I afsnittet omkring dette vil der blive lagt fokus på indlån som likviditetsskaber og derved bliver det belyst hvordan pengeinstitutterne kan anvende indlån til at kapitaliser sig med. CRD IV indeholder målsætninger som Liquidity Coverage Requirements og Net Stable Funding Requirements, disse vil kort blive beskrevet og hvis det findes relevant vil disse blive inddraget i diskussionsafsnittet.

Beskrivelsen af låne- og placeringsmuligheder i Danmarks Nationalbank er alle medtaget for at klargøre for læseren mulighederne der foreligger, i selve besvarelsen af problemformuleringen er kun medtaget folioindskud og indskudsbeviser.

9. Præsentation af valgte pengeinstitutter

Til besvarelsen af problemformuleringen er der valgt en række pengeinstitutter. Disse er alle repræsenteret i grupperne 1-4. (*Finanstilsynet 2016 reference 1*) Pengeinstitutterne bliver inddelt efter arbejdende kapital. Den arbejdende kapital defineres som summeren af indlån, egenkapitalen, udstedte obligationer og efterstillet kapital. (*Finansrådet 2016 reference 1*) Valget af pengeinstitutter skal ses som et bredt udsnit af den finansielle sektor. Derfor er det både taget banker, sparekasser og andelskasser med i analysen.

Tabel 1: Valgte pengeinstitutter

Gruppe 1 – arbejdende kapital over 75 mia. kr.	Gruppe 2 - Arb. kapital over 12 mia. kr.	Gruppe 3 - Arb. kapital over 500 mio. kr.	Gruppe 4 - Arb. kapital under 500 mio. kr.
Danske Bank A/S	Spar Nord Bank A/S	Danske Andelskassers Bank A/S	Andelskassen Fælleskassen
Jyske Bank A/S	Arbejdernes Landsbank A/S	Sparekasse Middelfart	Sønderhå-Hørsted Sparekasse
Sydbank A/S	Vestjysk Bank A/S	Djurslands Bank A/S	Klim Sparekasse
Nykredit Bank A/S	Ringkjøbing Landbobank A/S	Sparekassen Thy	Københavns Andelskasse
	Sparekassen Kronjylland		

Kilde: Egen tilvirkning - p.ba. Finanstilsynets inddeling af pengeinstitutterne i Danmark i forhold til arbejdende kapital.

I gruppe 1 er der medtaget fire banker, alle med en full-line-service som spænder fra alt indenfor finansiering, forsikring og realkredit, udtaget Sydbank A/S som ikke har eget realkreditinstitut. Gruppe 2 består af en række veldrevet pengeinstitutter som alle har en lokal forankring, om det er geografisk eller holdningsmæssigt. Vestjysk Bank A/S er medtaget for at belyse en sektor hvor det ikke nødvendigvis er nemt at tjene penge. Gruppe 3 består af lidt forskellige former for pengeinstitutter. Gruppe 4 er repræsenteret med fem mindre pengeinstitutter. Disse er medtaget for at analysere om det er muligt at drive pengeinstitutter, hvor det ikke nødvendigvis er volumen af udlånet der er den vigtigste faktor for indtjening, men om det er lave omkostninger som kan skabe grundlaget for en fornuftig drift,

Der er blevet frasorteret en række pengeinstitutter. Nordea Bank A/S er ikke medtaget i gruppe 1. Det skyldes primært at Nordea Bank A/S har et hovedsæde udenfor Danmarks grænser. Et fravalg af Nordea Bank A/S vurderes ikke at have betydning for det endelige resultat af regnskabsanalysen, da der bliver konkluderet ud fra en samlet betragtning.

I gruppe 2 er Saxo Bank frasorteret, deres primære forretningsområde er valutainvestering og det vurderes at dette ikke giver et retvisende billede for besvarelsen af problemformuleringen.

FIH Erhvervsbank har valgt at afvikle bankforretningen, (FIH Erhvervsbank 2016 reference 1) denne beslutning findes ikke relevant for denne analyse.

Ligeledes vil Landbrugets Finansieringsbank ikke være medtaget da denne har fokus på landbruget og den fremtidige drift i denne del af sektor, det vurderes derfor at der er tale om et niche pengeinstitut.

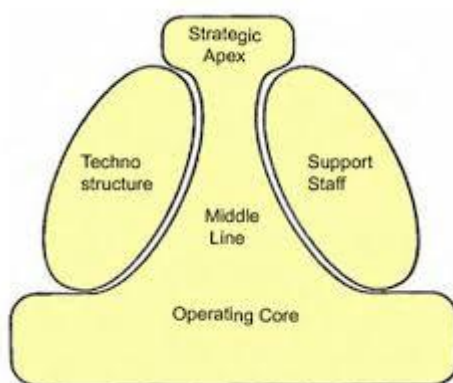
Alm. Brand Bank A/S har økonomiske udfordringer og i denne analyse er Vestjydsk Bank medtaget for at belyse de nødlidende pengeinstitutters påvirkning af den finansielle sektor.

10. Forskellen på banker, sparekasser og andelskasser

Fælles for banker, sparekasser og andelskasser er at det er reguleret ud fra samme lovgivning. (Lov om finansiell virksomhed reference 1) Denne lovsamling bygger på en række tiltag som blandt andet kommer fra EU og Basel-komiteen. Lovsamlingen danner nogle rammer som banker, sparekasser og andelskasser skal agere indenfor. Måden der bliver ageret på kan være meget forskellig fra i forhold til de tre former for finansiell virksomhed. I denne ramme kan pengeinstitutterne skabe det overskud de kan ud fra mulighederne med udlån, indlån og investeringer i forskellige former for aktiver eller pensionsformidling.

Strukturmæssigt ligner banker, sparekasser og andelskasser hinanden. I de fleste tilfælde er der tale om en maskinbureaukrati med en forholdsvis stor supportstaff og technostruktur

Figur 2: Mintzbergs organisationsformer – Organisationens fem dele

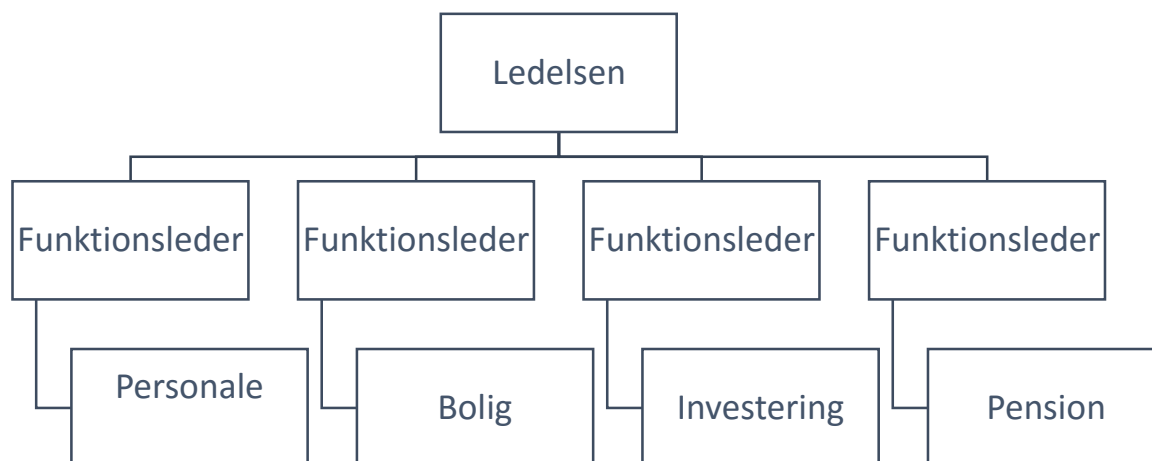
Kilde: Jørgen Bakka og Egil Fivelsdal - Organisationsteori

Supportstaffen består af de bagvedliggende funktioner, herunder juridisk afdeling, P.R. prisfastsættelse osv. Technostrukturen består af den grundlæggende beslutningskraft når det drejer sig om retningen på pengeinstituttet, herunder den strategiske planlægning. De endelige beslutninger bliver truffet på det strategiske niveau.

I danske banker er der en udpræget stakeholder tankegang. (*Value Based Management 2016 reference 1*) Det betyder at bankerne som udgangspunkt forsøger at skabe resultater fra år til år, men også har fokus på den langsigtede profit. Denne kultur har fokus på interessenterne i banken og har fokus på at agere i forhold til disse og skabe det resultater, som står mål for interessenternes forventninger. Stakeholder value er kommet mere i centrum efter 2008, da der er kommet, lovgivningsmæssigt, stort fokus på kapitalisering og polstring af egen forretning.

Strukturen i pengeinstitutterne kan være meget forskellige. Generelt for sektoren er at der bliver anvendt en form for funktionsorganisation.

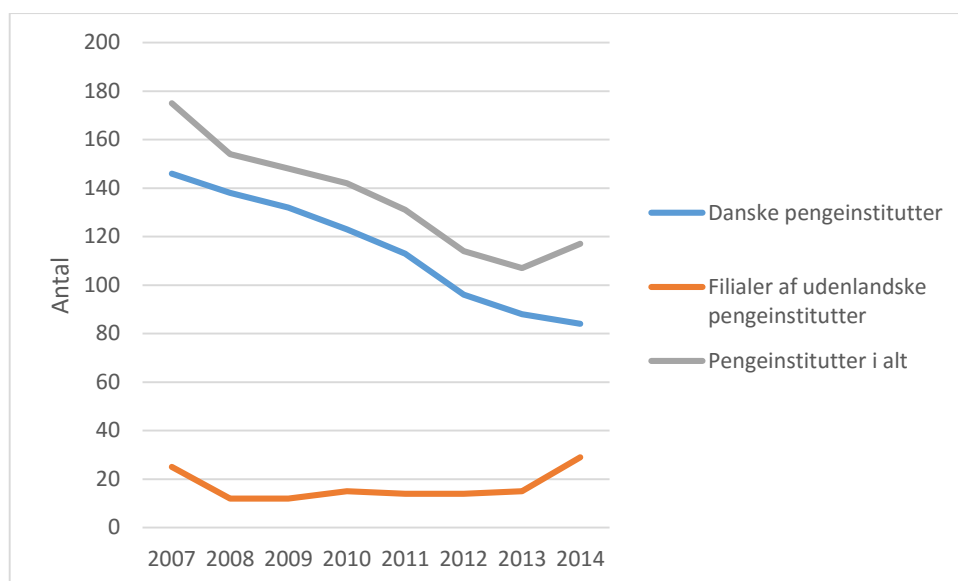
Figur 3: Funktionsorganisationen

Kilde: Egen tilvirkning – p.ba. Jørgen Bakka og Egil Fivelsdal - Organisationsteori side. 58

Ledelsen kan i flere tilfælde få sparing fra stabsfunktioner, som bliver skubbet ind imellem ledelsen og funktionslederen. Stabsfunktionerne kan have viden inden for funktionslederens arbejdsområder og de kan have indsigt eller ansvar for H.R. osv.

Figur 4: Udviklingen i pengeinstitutter i Danmark

Kilde: Egen tilvirkning p.b.a. Finansrådet statistik og tal – Pengeinstitutter, filialer, og ansatte i tal

Figur 4 belyser udviklingen i danske pengeinstitutter, som i perioden 2007-2014 er faldet, som en direkte konsekvens af finanskrisen. Interessante er det at antallet af filialer fra udenlandske pengeinstitutter er stigende. Det er tankevækkende at danske pengeinstitutter ikke kan skabe resultater der fordrer en fortsættende drift, men det forventer de udenlandske pengeinstitutter at de kan.

10.1. Bank

For at kunne definere en bank bliver man nødt til at anskue bankerne ud fra deres lokale forankring og deres omfang. (Gup, Benton E. og James W. Kolari 2005) Gruppe 1 bankerne i Danmark er reguleret på en anden måde end bankerne i Gruppe 4. Det skyldes at den arbejdende kapital i gruppe 1 er over 50 mia. kr. og der kan være et internationalt snit over forretningen eller disse banker kan have deciderede afdelinger i andre lande. Et godt eksempel på dette er Danske Bank, denne er ved at være så stor at den udenlandske forretningsdel begynder at overhale den danske forretning på visse områder. Danske Bank er blandt andet begyndt at vækste kraftigt i Norge. (www.finanswatch.dk reference 1)

Gruppe 1 bankerne bliver karakteriseret som SIFI pengeinstitutter, dette betyder at pengeinstitutterne skal stille ekstra kapital i sikkerhed i for af en ekstra buffer i kapitalopgørelsen. (Finanstilsynet 2015 reference 2)

Figur 5 :Placering af SIFI pengeinstitutterne og deres vægtning

Indikatorer	Instituttets balance i pct. af BNP > 6,5 pct.		Instituttets udlån i Danmark i pct. af danske penge- og realkreditinstitutters samlede udlån i Danmark > 5,0 pct.		Instituttets indlån i Danmark i pct. af de danske pengeinstitutters samlede indlån i Danmark > 5,0 pct.	
	2014	2013	2014	2013	2014	2013
Danske Bank A/S	165,6	160,2	30,5	30,4	35,8	35,9
Nykredit Realkredit A/S	76,0	76,3	32,2	32,7	4,5	4,6
Nordea Bank Danmark A/S	43,0	44,8	16,2	16,0	21,8	22,0
Jyske Bank A/S	28,2	14,1	9,4	3,4	10,1	8,9
Sydbank A/S	7,9	8,0	1,9	1,8	5,6	5,4
DLR Kredit A/S	8,2	7,9	3,5	3,5	0,0	0,0

Anm.: Værdier markeret med fed indikerer, at grænsen overskrides.

Kilde: Finanstilsynet – Systemiske vigtige finansielle institutter (SIFI)

Fælles for denne gruppe er at de er "to-big-to-fall" derfor er det lovmæssigt bestemt at der skal stilles en buffer til side, denne ligger i intervallet 0-3 % alt efter hvor vigtigt det enkelte pengeinstitut vurderes for samfundsøkonomien. I dette speciale bliver der fokuseret på denne gruppe med et par undtagelser, DLR Kredit A/S er ikke medtaget pga. dennes forretningsomfang og Nykredit Realkredit A/S er ikke medtaget, det er Nykredit Bank derimod. I den oprindelige opgørelse af SIFI var også BRF Kredit A/S medtaget, denne er opkøbt af Jyske Bank A/S, derfor er der nu "kun" 6 pengeinstitutter i denne betragtning.

Der er derfor stor forskel på omfanget af bankerne, de lokale banker har ikke den store indvirkning på samfundsøkonomien i sin helhed, men de kan have en stor indvirkning på lokalsamfundet. Dette blev synliggjort da EBH Bank A/S gik konkurs i kølvandet på finanskrisen, EBH Bank A/S støttede store dele af lokalsporten og kulturlivet i og omkring Fjerritslev.

Generelt for bankerne grundlæggende adgang til kapital sker igennem indlån, pengemarkedet, hybrid kernekapital, aktiekapital og egenkapital. Indlånet er i sagens natur en flygtigstørrelse, indlånet kan i sin grundlæggende form hæves på anfordring. Aktiekapitalen er ligeledes en kapitalform som kan være svær at styre, da aktiemarkedet blandt andet styres af psykologi og den generelle udvikling i den finansielle sektor. Hybrid kernekapital er en

kapital som fungerer som et lån fra investorer som har uendelig løbetid og kun kan indfries fra bankens side.

Strukturæssigt er der lighedstegn imellem de forskellige banker, men det er de forskellige krav der karakteriserer bankerne i forhold til hinanden.

10.2. Sparekasse

I forretningsomfang ligner sparekassen bankerne og andelskasserne. De bliver reguleret under samme lovsamling. Sparekasserne differentierer sig i måden de kan fremskaffe kapital. Sparekassens kapital udgøres af en del garantkapital. Det er risikovillig kapital som bliver indskudt af garantterne, normalt er det kunderne i sparekassen. Denne form for kapital kan ikke hæves og garantterne er ikke sikre på at få en forrentning af kapitalen. Forrentningen bliver bestemt på den årlige generalforsamling i sparekassen. Muligheden for at sælge garantkapital kan være svær for garantterne, problemstillingerne bliver i mange tilfælde løst ved at indføre en garantbørs eller ved at garantterne finder nye købere. (www.forbruger.dk 2016 reference 1). Når kunderne investerer i garantkapital, er det ikke ensbetydende med ejerskab af sparekassen, sparekassen er selvejende.

10.3. Andelskasse

Andelskassens grundide ligger tæt op af andelstanken, som har sine rødder tilbage starten af 1900-tallet. Den oprindelige tanker var at andelskassen kun kunne tilbyde udlån til andelskassens andelshaver. Grundformen eksisterer i dag, men andelskasserne er nu reguleret igennem Lov om finansielt virksomheder. Derfor kan andelskasserne tilbyde samme produktudbud som banker og sparekasser.

Det der stadig adskiller andelskasserne fra banker og sparekasser er ejerstrukturen som består af andelshaverne/kunderne. Tanken er at en andelshaver har en stemme og overskuddet ikke bliver udbetalt som udbytte, men skal være med til at kapitalisere andelskassen og tilbyde attraktive priser og produkter til andelshaverne.

Organisationen ligner på mange måder det traditionelle funktionsdiagram som er beskrevet i afsnit 10. Forskellen på banker, sparekasser og andelskasser.

Andelskasserne har, i sin oprindelige form, følgende grundsten:

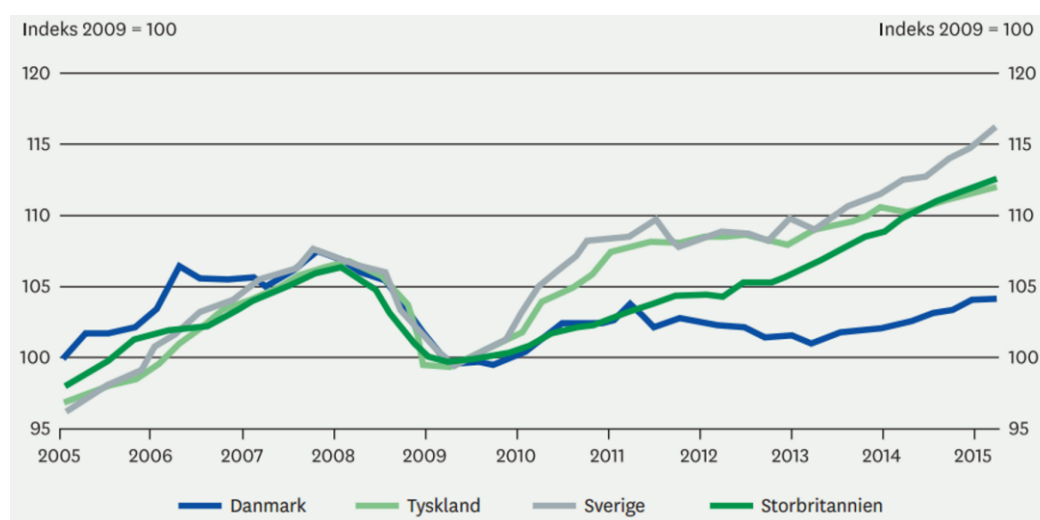
- Demokratisk organisation, et stemme pr. medlem, (*Lov om Finansielt Virksomhed §12 stk. 3*) stemmeretsbegrænsningen kan bortfalde hvis andelen af ikke andelskapital bliver mindre end 20 % af egenkapitalen (*Lov om Finansielt Virksomhed §85 a*)
- Overskuddet skal begrænses
- Et evt. overskud bliver fordelt imellem medlemmerne i forhold til den enkeltes forretningsomfang.
- Kapitalisering sker igennem andelshavernes indskud og deres indlån

Andelskasserne kom i 1985 ind under Finanstilsynet og blev derved anerkendte som finansielle enheder på samme vilkår som sparekasser og banker. (*J.A.K 1999 reference 1*)

11. Konjunkturudviklingens afsmittende effekt

Efter finanskrisen i 2008, er der sket meget i det danske samfund. Huspriserne er steget til samme niveau som i 2008, i udvalgte områder af Danmark, arbejdsløsheden er faldet til 4,4 % (*Danmarks Statistik 2016 reference 1*) hvilket alt andet end lige er lavt i forhold til de væksttal, som bliver præsenteret løbende. Danmark befinder sig i en periode med lav konjunktur og til dels deflation.

Figur 6: Udviklingen i BNP

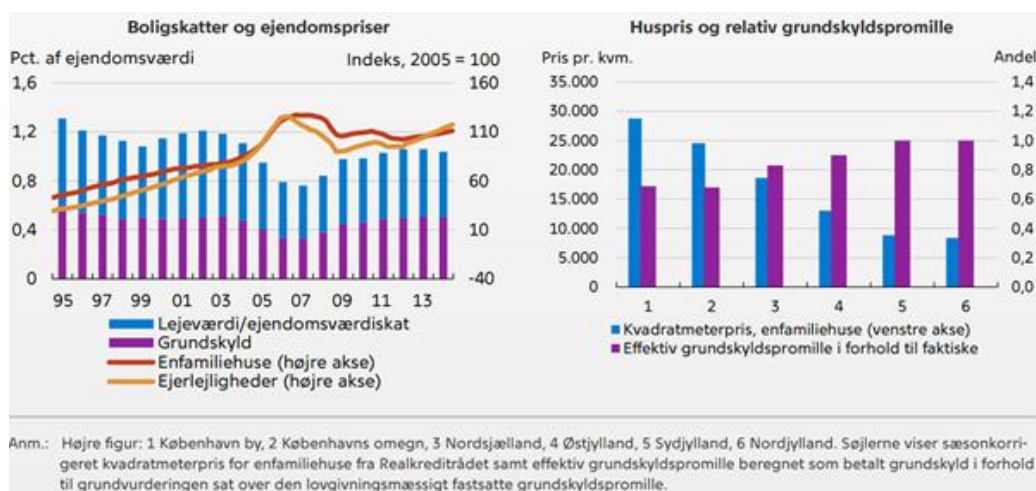
Kilde: Erhvervs- og Vækstministeriet- Vækst og udvikling i hele Danmark –november 2015.

Figur 6 illustrerer hvordan udviklingen i BNP er gået i Danmark kontra de nærmeste samhandelslande. Danmark halt bagud, væksten i Danmark er ikke på højde med 2008 og der har ikke været en vækstudvikling siden 2011. Dette skal ses i lyset af virksomheder på stribe

levere årsresultater som slår alle rekorder, huspriser der stiger og arbejdsløsheden er faldende. (*Politiken 2014 reference 1*) Ligeledes skal udviklingen ses i lyset af udviklinger i eurozonen og USA hvor der er en fortsættende stigning i BNP og PMI som give en indikation af privatforbruget. (*Danmarks Nationalbank – Aktuelle økonomiske og monetære tendenser 2015 reference 1*)

Huspriserne har, som PMI (purchasing managers indeks), en afsmittende effekt på udviklingen i konjunkturerne. Huspriserne har været stigende i visse områder af landet, (*Danmarks Nationalbank – Aktuelle økonomiske og monetære tendenser 2015 reference 2*) det kan skyldes købernes egenkapital er blevet større, renteniveauet er faldende på nuværende tidspunkt er det muligt at optage realkreditlån med renter omkring 0,00 %. Ligeledes er den offentlige transport ved at være stærkt udbygget i de store danske byer, hvor der huspriserne stiger mest. Dette er med til at en familie kan undvære bilen, og derved have en større likviditet til rådighed til køb af bolig og dette er med til at presse huspriserne op i visse områder.

Figur 7: Udvikling i huspriserne

Kilde: Danmarks Nationalbank – Aktuelle økonomiske og monetære tendenser

Som det fremgår af figur 7 er huspriserne på enfamiliehuse og ejerlejligheder stigende og det aktuelle niveau er ved at tangere perioden 2007-2008. Ligeledes fremgår det af figuren til højre at det p.t. er dyrest at bo i København og omegn. Dette underbygges af opgørelsen fra Boliga, hvor alle kommunerne i top 10 er fra københavnsområdet. (www.boliga.dk 2016 reference 1)

Tilsvarende viser tal for Erhvervs- og Vækstministeriet, at arbejdsløsheden er faldende i områderne omkring hovedstadsområdet og trekantsområdet. Det er også her huspriserne stiger mest markant

Usikkerheden i samfundet har også sin effekt på pengeinstitutternes faldende udlån og stigende indlån, reference afsnit 11 Udvikling i den finansielle sektor, figur 10. Der er på den anden side en tendens til at pengeinstitutterne vender den faldende tendens til rekord resultater. Dette kan hænge sammen med faldende nedskrivninger og perioder med indtjening fra gebyr og provision pga. konvertering af realkreditlån, denne mulighed er blandt andet opstået på baggrund af et generelt faldende rentemiljø i det meste af den vestlige verden.

12. Udviklingen i den finansielle sektor

12.1. Udvikling i den korte og lange rente

Dette afsnit er relevant for alle pengeinstitutterne da det er en af de indikatorer pengeinstitutterne kan navigere efter i forhold til det fremtidige finansielle marked. Det skyldes at disse renter er et billede af hvordan det går i samfundet, men også i de omkringliggende lande.

Det fremgår af figur 8 at der i en periode efter 2015, at der er opstået negative renter på de korte renter, og de lange renter ligger med renteniveauer, som ikke er set i den angivende periode. Denne tendens kan skyldes et generelt usikkert marked, som er meget følsomt overfor nye tiltag, eksempelvis reguleringer, opstramninger i form af kapitalkrav og konjunkturerne.

Renteudviklingen i den korte og lange rente har haft en faldende tendens siden 1998. Siden 2008 har der som beskrevet i afsnit 11. Konjunkturudviklingens afsmittende effekt, været et behov for at holde renten i ro for at få produktionen og privatforbruget op. Dette er ikke lykket og det er blandt andet derfor at renten på den korte og kort euro rente er negativ. Derfor fortsætter trenden med faldende renter, og det kan være svært at sige noget om hvornår bunden er nået i forhold til bedringer i økonomierne.

Figur 8: Udviklingen i den korte og lange rente

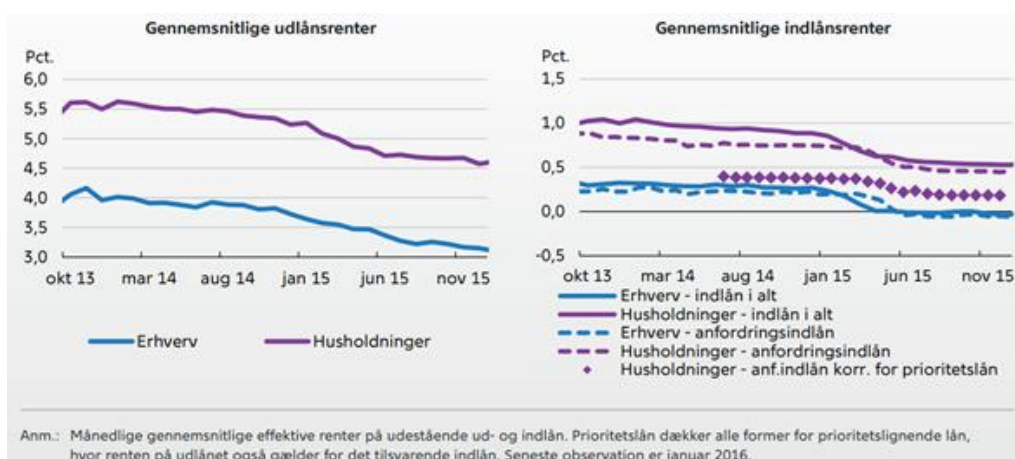
Kilde: Realkreditrådet – statistik

Figur 8 viser den historiske renteudvikling. Denne renteudvikling er et godt billede af hvordan det står til i det danske samfund, men også i de omkringliggende samfund. Konjunkturerne er blevet belyst i afsnit 11. Konjunkturudviklingens afsmittende effekt.

12.2. Renteudvikling for privat- og erhvervskunder

Indlånsrenten har igennem en længere periode været under pres. Det skyldes de omtalte udviklinger i konjunkturerne og et generelt faldende renteniveau på den korte og lange rente, men også en pres på pengeinstitutternes muligheder for placering af en stigende mængde overskudslikviditet. Af figur 9 fremgår det at frem til 2014 var indlånsrenterne stabile omkring 0,8 % for private og 0,2 % for erhverv. Herefter opstår udfordringerne for alvor med negative renter, det ses blandt andet på erhvervslån som i perioden 2015 og frem er stabile. Det skyldes at pengeinstitutterne ikke har mulighed for at placere til en nul rente, men skal placere overskudslikviditeten til negative renter. Store erhvervskunder i visse pengeinstitutter er begyndt at placere deres overskudslikviditet til en negativ rente i Danmarks Nationalbank, dette kan accepteres fra indlåners side eftersom mange virksomheder har behov for anfordringsmuligheden og disse virksomheder har ikke behov for at placere overskudslikviditeten i investeringer.

Figur 9: Udvikling i udlån- og indlånsrenten for private og erhverv

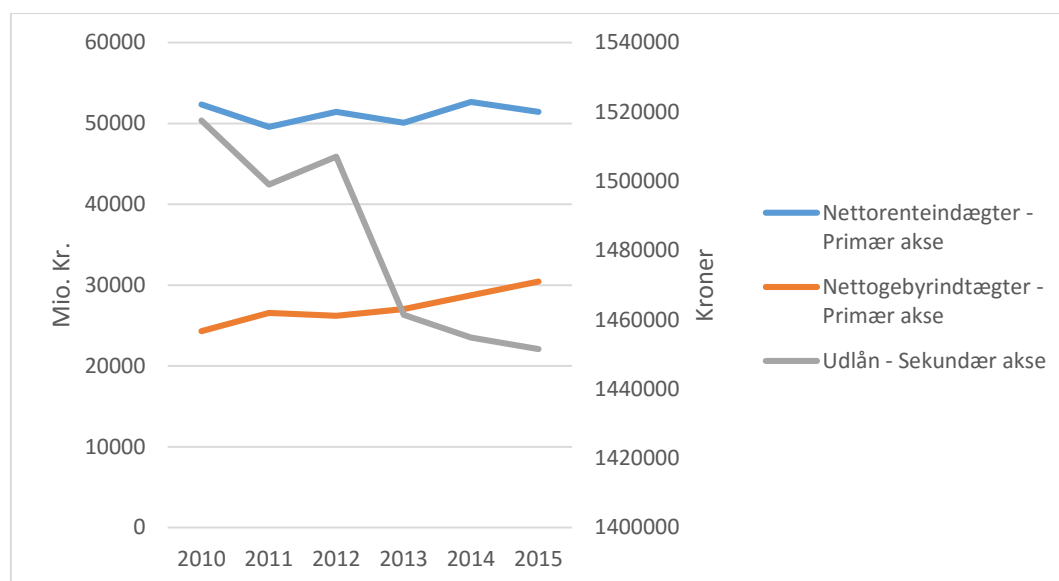
Kilde: Danmarks Nationalbank – Rentefald på indlån for private og erhverv. 01.03.2015

Udviklingen for private/husholdningerne er også stabile efter 2015, når prioritetslån bliver taget ud af betragtningen falder den gennemsnitlige indlånsrente til 0,4 % indtil starten af 2015. En af grundene til at renten for private stadig ligger over erhvervsindlån kan være at der er nogle pengeinstitutter som tilbyder attraktive indlånsrenten hvis man er aktionær eller medarbejderfordele kan også have en afsmittende effekt. Ligeledes er der pengeinstitutter som tilbyder kunderne attraktive renter ved binding, dette skyldes at disse pengeinstitutter har behov for indlånskronerne til at styrke deres solvens. Alm. Brand Bank tilbyder på nuværende tidspunkt 0,40 % hvis indlånet bindes i 1 år og 8 måneder.

12.3. Opbygning af prisen på udlån

Den mikroøkonomiske tankegang dikterer at den optimale pris findes i ligevægtspunktet imellem udbud og efterspørgslen efter et produkt. Det sammen gør sig gældende for udbuddet af lån i et pengeinstitut. Der er dog nogle faktorer, som gør sig gældende herunder kreditvurdering af kunden, men hvis dette er på plads så er det markedsmekanismerne der definere prisen på lånet. Med markedsmekanismerne menes der blandt andet konkurrencen imellem pengeinstitutterne og udlånets karakter. Af figur 10 fremgår det at nettorenteindtægterne er svagt faldende for gruppe 1-4. Det kan skyldes flere ting, herunder konkurrencen imellem pengeinstitutterne, det kan også betyde at der er sket en stigning i omlægningsraten af realkredit- og boliglån og en stigning i huspriserne landet over. Det kan betyde at nettorenteindtægterne og nettogebyrindtægterne stiger.

Figur 10: Udvikling i udlån, rente- og gebyrindtægter

Kilde: Egen tilvirkning p.b.a. Årsrapporterne 2010-2015 for de analyseret pengeinstitutter

Hvad der ligeledes fremgår af figur 10 er at det samlede udlån er faldende i perioden 2010-2015 med 4,877 %. Det kan betyde at der i fremtiden opstår hård konkurrence om udlånskronerne. Dette er i talesat af Lasse Nyby fra Spar Nord i forbindelse med fremlæggelsen af årsrapporten 2015. Her udtrykker han bekymring om fremtiden angående faldende udlån. (*Spar Nord årsrapport 2015 reference 2*) I en sådan situation vil der opstå pres på rentemarginalen og nettorenteindtægterne vil alt andet lige være faldende, i mens netto gebyrindtægterne i fortsat være stigende, det store spørgsmål er dog hvor meget pengeinstitutterne kan kræve i gebyr, for en givende transaktion eller forretning.

Yderligere pres bliver der lagt på nettorenteindtægterne da indlånene i de analyserede årsrapporter tages i betragtning. Indlånene er i perioden 2010-2015 steget med 15,03 %, taget i betragtning at udlånet er faldet med 4,30% for samme periode betyder at overskudslikviditet skal placeres på enten pengeinstitutternes foliokonto eller i indskudsbeviser.

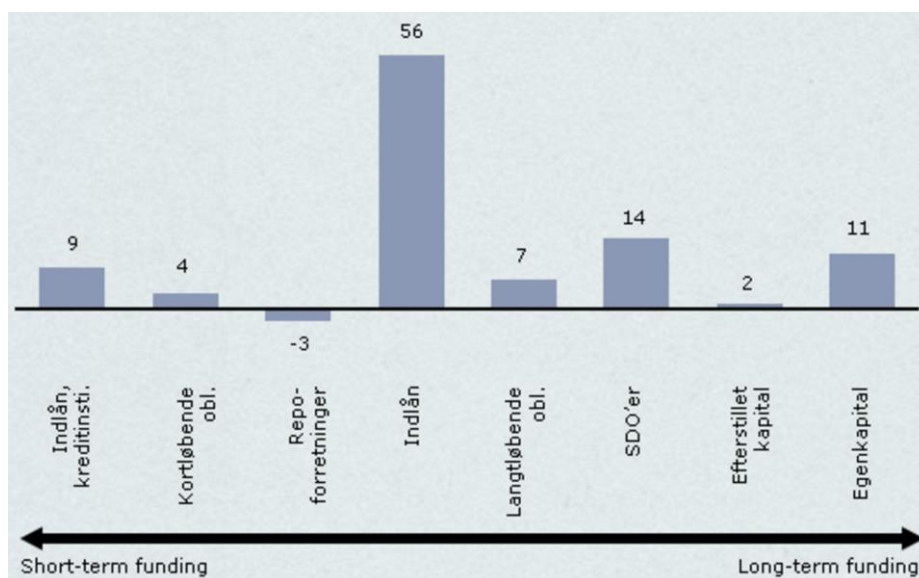
Alt i alt er der mange faktorer som spiller ind på prissætningen, der hersker ingen tvivl om at der i fremtiden vil blive større pres på rentemarginalen hvis den nuværende markedssituation fortsætter.

13. Anvendelse af indlån i forhold til udlån og kapitalkrav

13.1. Indlån som likviditetskilde

Indlån er ikke nødvendigvis negativt for pengeinstitutterne. Indlånet kan bruges som likviditetsskaber. Godt nok er store dele af det samlede indlån på anfordring, men sandsynligheden for at der sker et dissideret bank-run i Danmark er næsten ikke tilstede. Likviditeten kan anvendes til at øge udlånet. Udlån består ikke kun af indlån, der er også en række gældsposter fra andre kreditinstitutter og Danmarks Nationalbank. Denne sammensætning er vigtig da pengeinstitutterne har behov for at diversificere likviditetsrisikoen væk. Dette er ikke sandsynligt at pengeinstitutter kan neutralisere denne, det blev synliggjort efter finanskrisen i 2008, men likviditetsrisikoen holdes på et minimum¹.

Figur 11: Danske Banks finansieringsstrategi 2016

Kilde: Danske Bank

Som det fremgår af figur 11, så anvender Danske Bank et bredt miks af likviditetskilder, herunder fylder indlån 56 % af det samlede udlån. Repoforretninger udgøre -3 % dette skyldes at en repoforretning er et kortfristet lån med sikkerhed i en række værdipapirer og derved sikre Danske Bank kapital til inddækning af disse hvis der skulle opstå tab.

¹ https://www.finanstilsynet.dk/~media/Tal-og-fakta/2014/Markedsudvikling/Markedsudvikling_PI_2013_final.ashx

13.2. Opbygning af kapitalgrundlaget

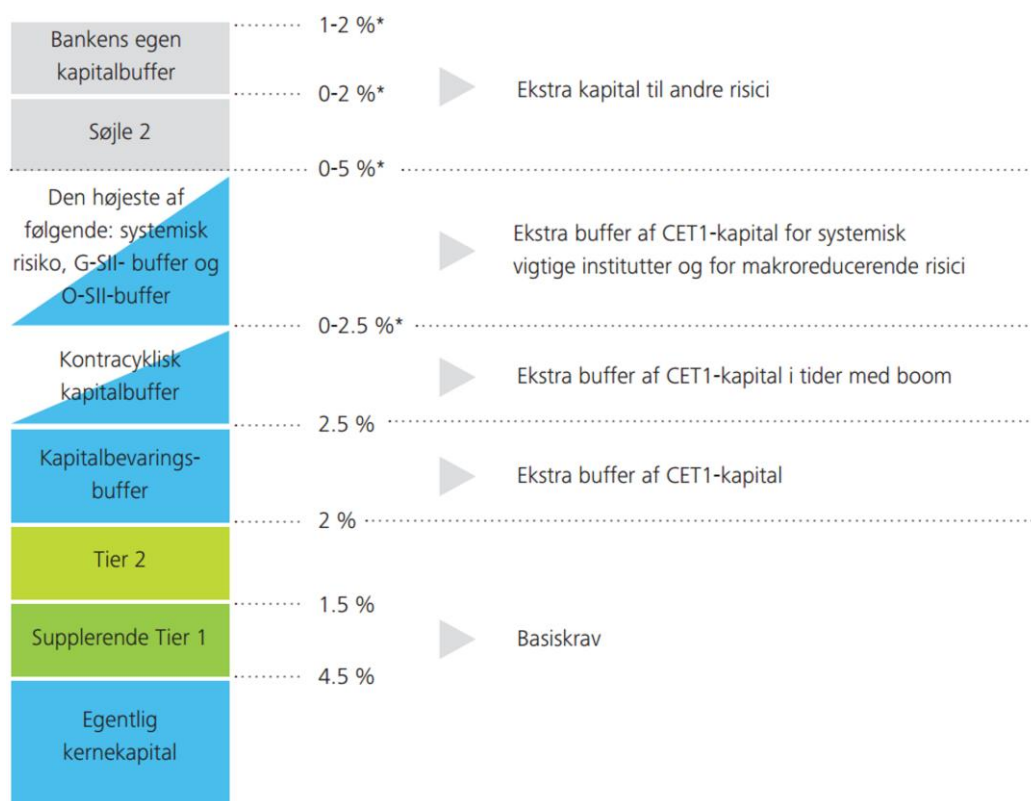
Pengeinstitutterne kan anvende dele af indlånet som en del kapitalgrundlaget. Dette er beskrevet igennem CRD IV. Grundlaget for CRD IV er efterdønningerne efter 2008, kapitalkravene er dog ældre, men efter 2008 er der kommet yderlige tiltag som skal være med til at forbygge finanskriser og udsving som pengeinstitutterne skal kunne absorbere igennem tilsidesat kapital. Den kapital som bliver sat til side skal svar til den risiko som pengeinstituttet løber i forbindelse med den daglige drift af pengeinstituttet, herunder udlån og investeringer som kan eksponere pengeinstituttet for en risiko. *(Andersen, Jørgen Just 2013 reference 1)*

Kapitalkravene er blevet strammet efter 2008, filosofien er at pengeinstitutterne selv skal kunne modstå eventuelle tab i forbindelse med kriser. Efter finanskrisen blevet det tydeligt at sektoren ikke have tilstrækkelig kapital til at kunne absorbere tabene selv, derfor blevet der indført en lang række bankpakker som stillede likviditet til rådighed. For at holde pengeinstitutterne i live og derved pumpe likviditet ind i et udlånsmarked, som næsten var gået i stå. Dette har ikke været en gratis likviditet og pengeinstitutterne har mindst betalt 16 mia. kr. til den danske stat for dette sikkerhedsnet i form af renter, garantiprovision på statsgarantier, finansieringsomkostninger, kredittab og manglende rentebetalinger. *(www.finanswatch.dk 2015 reference 1)* Denne indtjening forventes at stige i takt med at Finansiell Stabilitet får solgt udlån fra de krakkede pengeinstitutter.

Kapitalkravet har, udover ovenstående, følgende til formål: *(Andersen, Jørgen Just 2013 side 313 reference 2)*

- Bestyrelse, direktion og omverdenen får et indtryk af kapital og risiko
- Man har metoder til opgørelse af risiko
- Man får organiseret sine data
- Man får incitament til bedre styring af risiko
- At indskyderne ikke taber penge

Figur 12: Kommende kapitalkrav

Kilde: Deloitte – Nye kapitalkrav til pengeinstitutter

Til opstillingen af kapitalkravene er udgangspunktet basiskravet på 8% af de risikovægtede poster. Denne er opbygget af 4,5 % egentlig egenkapital, bestående af indbetalt kapital som ikke kan tilbagebetales og som ikke er fundet af det pågældende pengeinstitut. Herefter følger 1,5 % som skal være opfyldt af hybrid kernekapital. Denne har en høj vægtning da denne form for lånekapital er uopsigelig fra långivers side. Hybrid kernekapital er lånekapital som har indbygget en tricker som kan omdanne denne kapital til aktiekapital, hvis der bliver behov for at supplere den egentlige kernekapital. Trickerne bliver aktiveret hvis den egentlige kernekapital kommer under 5,125 %, dette ligger højere end det egentlige krav for egentlige kernekapital, det skyldes at pengeinstituttet på den måde kan fortsætte driften. For långiver følger der en rentebetaling med som bonus for investeringen, men pengeinstitutterne har mulighed for at stoppe denne betaling hvis det skønnes nødvendigt i en ubegrænset periode, (Lov om finansiel virksomhed § 133) dette skal ske med begrundelse for driften af pengeinstituttet.

Den supplerende kapital/Tier 2 er såkaldt foranstillet kernekapital, denne har en foruddefineret løbetid og denne vil blive gradueret i betydningen jo tættere den kommer på

udløb. Det betyder at pengeinstitutterne løbende er tvunget til at revidere deres kapitalplan.
(*Lov om finansiel virksomhed § 136*)

Herefter følger kapitalbevaringsbufferen, denne består af egentlig kernekapital, men der er tale om et blødt krav som pengeinstitutterne skal overholde hvis det vil have muligheden for at udbetalt udbytte, bonusser osv. (*Andersen, Jørgen Just 2013 side 321 reference 2*)

Den kontacykliskebuffer skal være en buffer som bliver opsparet i højkonjunkturer og som derved skal kunne modstå de udfordringer som følger i en periode med lavkonjunktur. Størrelsen på denne er meget fleksible og den bliver revideret hvert kvartal af Erhvervs- og Vækstministeren i samråd med Det Systemiske Risikoråd.

For visse pengeinstitutter i Danmark vil der blive lagt en SIFI-buffer ind, denne er fastsat på baggrund af det enkelte pengeinstitut, som bliver vurderet som systemisk vigtigt, eller to-big-to-fall, derfor bliver der lagt en buffere krav på op til 1,3 %.

Fra 2016 og frem til 2019 vil der ske en løbende stramning af disse krav og for Danske Bank vil der som minimum være et kapitalkrav på 16 %.

Med ovenstående kapitalkrav betyder det at hvis pengeinstitutterne vil låne 100 kr. skal 16 kr., for de strammeste krav, finansieres igennem basis kapitalen, og de resterende 84 kr. kan finansieres igennem en tilsvarende fundingplan, som beskrevet i afsnit 13.1. Denne form for finansiering regnes som en relativ stabil fundingskilde, på trods af at stores dele af indlånet i danske pengeinstitutter stå på anfordringskonti uden binding. Dette accepteres på baggrund af indlånsmassens størrelse og det faktum at et bank-run er ikke sandsynligt i Danmark, da kunderne, indtil nu, har handlet uafhængigt af hinanden. Hvis er sådan situation skulle opstå for danske pengeinstitutter, så kan der opstå en udfordring, da pengeinstitutterne ikke kan nedbringe udlånet for derved at kunne udbetale indlånet (funding med kort løbetid). Dette misforhold kan løses ved at pengeinstitutterne tilbyder indlån med bindingsperioder – dette tilbydes ikke i alle pengeinstitutter da indlånet er ved at have et niveau hvor pengeinstitutterne kan modstå evt. bank-run.

Derfor kan indlånet anvendes, lidt indirekte, i forbindelse med kapitalkravene.

Udover kapitalkravene bliver der indført nøgletal, som pengeinstitutterne løbende skal revidere.

Liquidity coverage requirements – Denne belyser den likviditetsstødpude som pengeinstituttet skal have en i kapital for at kunne modstå en stress periode på 30 dage for at modgå de nettoudbetalinger som kunne komme. Omfanget af de likvide aktiver som pengeinstituttet skal holde på kommer helt an på de likviditetsrisici som pengeinstituttet står over for. Udfordringen for danske pengeinstitutter lige i det faktum at danske realkreditobligationer til fulde ikke accepteres som likvider af høj kvalitet, de må kun udgøre 40 % efter et haircut på 15 %

$$LCR: 100 \leq \frac{\text{Likvider af høj kvalitet}}{\text{Netto cash – outlet inden for de næste 30 dage}}$$

Net Stable Funding Requirement – Denne er relevant for at kunne analyseres pengeinstituttets kvalitet af funding, der bliver belyst mængden af langsigtede stabile finansieringskilder – finansieringen skal have en løbetid på mere end 1 år. Der bliver igennem dette fastsat et mål som pengeinstitutterne som minimum skal overholde. NSFR skal som minimum være 100 %

$$NSFR: 100 < \frac{\text{Tilgængelig stabil funding}}{\text{Krævet stabil funding}}$$

Som tilgængelig stabil funding indgår kernekapital og supplerende kapital + obligationer med en løbetid på mere end 1 år, indlån indgår ligeledes men med et haircut i forhold til kvaliteten, herunder løbetid.

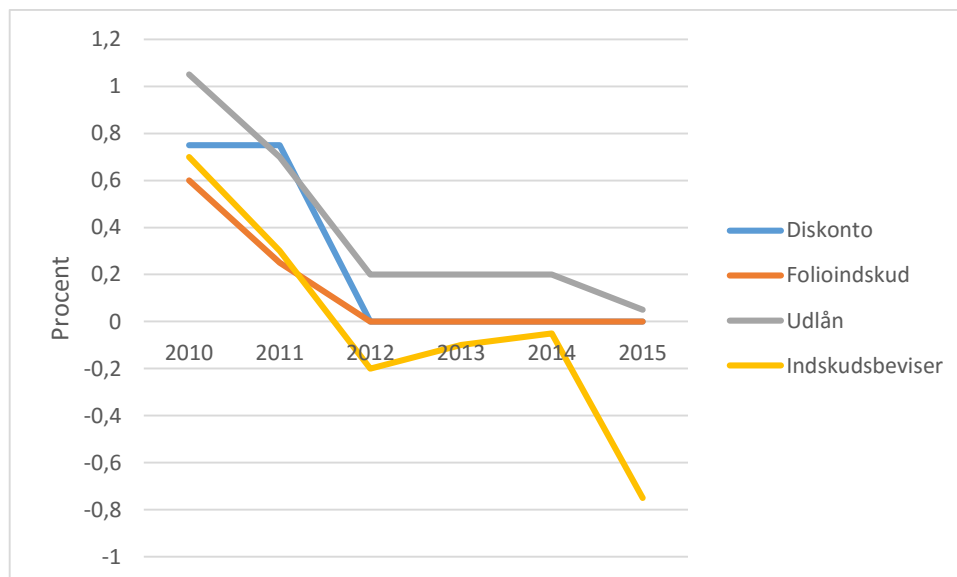
Som krævet stabil funding indgår udlån alt efter løbetid. (Andersen, Jørgen Just 2013 side 213 reference 2)

14. Placeringsmuligheder af overskudslikviditet i Danmarks Nationalbank

Pengeinstitutterne i Danmark har flere muligheder for placering af overskudslikviditet i Danmarks Nationalbank. Det kommende vil beskrive de forskellige muligheder og gennemgå placeringsmulighedernes udvikling inden for perioden 2010-2015. I figur 13 fremgår denne udvikling. Denne udvikling giver et billede hvilke rammer pengeinstitutterne arbejder indenfor og dette skal bruges som en forståelse af den kommende analyse af de valgte pengeinstitutters årsrapporter for perioden 2010-2015.

Valg observation er fra måned 12 i hvert af de analyseret år. Dette antages at være retvisende for den analyseret periode, og det giver det nødvendige billede for en forståelse af udviklingen i disse placeringsmuligheder.

Figur 13: Udviklingen i Danmarks Nationalbanks renter

Kilde: Danmarks Nationalbank – Officielle rentesatser

14.1. Folioindskud

Alle danske pengeinstitutter har en foliokonto i National Banken. Denne fungerer som pengeinstitutternes anfordringskonto. Her kan pengeinstitutterne hæve og bruge likviditeten til betalinger imellem pengeinstitutterne. (Danmarks Nationalbank 2016 reference 1) Pengeinstitutterne placerer likviditet til renten 0,00% (Sydbank Markets 2016 reference 1)

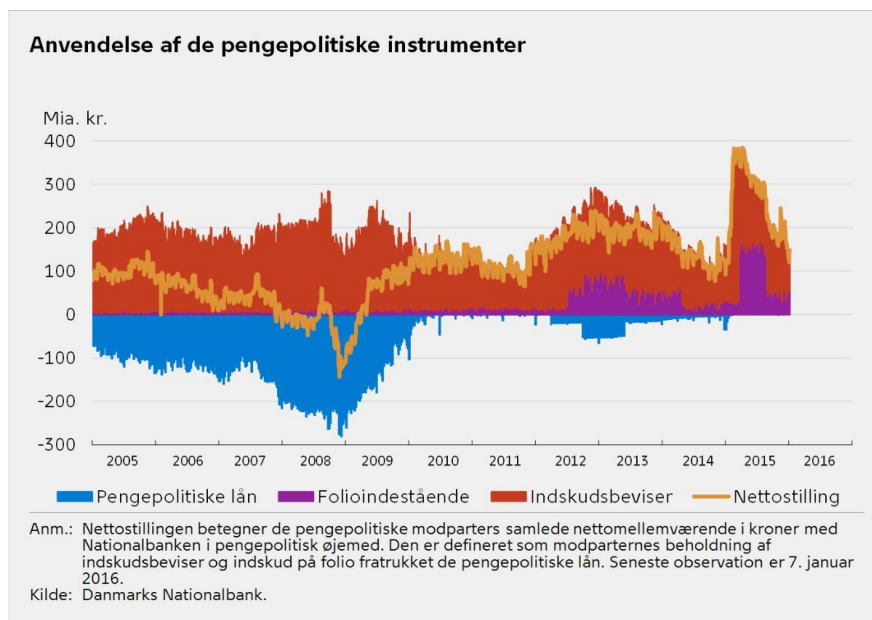
Foliokontoen er etableret med et loft for indskud, dette er reguleret i forhold til det enkelte pengeinstituts størrelse i forhold til markedet. Loftet bliver fastsat som 0,75 % af det samlede indlån for det enkelte pengeinstitut, minimum 125 mio. kr.

For store aktører på pengemarkedet i Danmark bliver der stillet en forhøjelse af foliokontoen til rådighed, dette er aktuelt for Danske Bank med et loft på 8.475 mio. kr. og Nordea Bank Danmark med et loft på 4.900 mio. kr.

Foliorammen bliver evalueret hvert år og dette blev sidst gjort i 4. kvartal 2015 hvor der var et decideret behov for at placere overskudslikviditet for ikke at kunne være aktive i spekulation mod kronen eller andre former for valutaspekulation (*Sydbank Markets 2016 reference 1*)

Som det fremgår af figur 14 er det i perioden omkring 2015 var foliokontoen udnyttet med omkring 100 mia. kr. Dette skyldes presset mod den danske krone, (*Politiken 2015 reference 2*) det endelige mål for dette pres var at få den danske krone sluppet fri i forhold til euroen eller at investorerne anser Danmark for at være en sikker haven i forhold til det resterende Europa. Ved at skabe en frit flydende valuta vil der alt andet lige komme større udsving i valutakursen på den danske krone og derved mulighed for investorer at skabe en gevinst.

Figur 14: Anvendelse af de pengepolitiske instrumenter

Kilde: Danmarks Nationalbank

14.2. Indskudsbeviser

Danmarks Nationalbank har flere muligheder for at styre den korte rente, en af dem er indskudsbeviser som er værdipapirer med en løbetid på 14 dage. (Danmarks Nationalbank)

Indskudsbeviser er nulkuponpapirer, her består forretningen af forskellen imellem købe- og indfrielseskursen. Det er attraktivt for pengeinstitutterne at placere overskudslikviditet i indskudsbeviser når foliokontoen er opbrugt, indskudsbeviserne bliver derved brugt som et slags overløb.

Indskudsbeviserne bliver attraktive i finansielle situationer hvor der er usikkerhed på markedet, det kan være i forbindelse med udsving eller hvor de korte renter falder kraftigt. Som det fremgår af figur 8 fylder indskudsbeviserne næsten halvdelen af den udnyttede kapacitet i Danmarks Nationalbank. Det skyldes blandt andet en stort pres på den danske krone. Denne periode havde betydning for pengeinstitutterne i takt med at Danmarks Nationalbank derved blev tvunget til at sænke renten på indskudsbeviserne og derved blev det dyre for pengeinstitutterne at placere overskudslikviditet i disse. Denne påvirkning er stadig til stede og den følgende analyse af pengeinstitutterne vil belyse denne problemstilling.

15. Regnskabsanalyse

I det følgende bliver der analyseret en række nøgletal. De er alle medtaget for at kunne påvise en udvikling for de valgte pengeinstitutter. Det er målet med denne analyse at fremtiden skal kunne belyses, herunder vil det være muligt at drage konklusioner i forhold til væksten i udlån og indtægten fra disse.

Alle afsnit vil blive indledt med en teoretisk gennemgang og herefter vil analysen blive gennemgået og resultatet vil blive præsenteret.

16. Forrentning

16.1. Egenkapitalforrentning – ROE

ROE er forretningen af egenkapitalen. Hvert pengeinstitut har et mål for dette, nogle er eksterne og andre er anvendt interne. De børsnoterede pengeinstitutter anvender ROE til at signalere til investoren ang. hvor godt egenkapitalen bliver forrentet og derved hvor god en potentiel investering der er tale om.

Sparekasserne og andelskasserne bruger ikke ROE aktivt i forhold til investorer, de kan bruge det som et pejlemærke, i den interne drift og sammenligne sig med tilsvarende pengeinstitutter.

ROE bliver anvendt på mange forskellige måder, på nuværende tidspunkt kan Nykredit være på vej til at blive børsnoteret. For at kunne gøre sig attraktive i forhold til investorerne kan Nykredit have valgt at hæve bidragssatsen for at øge indtjeningen og derved ROE. (www.finans.dk 2016 reference 1) Ligeledes kan ROE forbedres ved at slanke egenkapitalen. Dette kan gøres ved udbetaling af udbyttet, udbyttebetalinger er blandt andre set i Danske Bank og Jyske Bank.

ROE beregnes ud fra ligning 1. Resultatet før skat er interessant da det fortæller noget om hvor meget pengeinstitutter har tjente af den faktiske drift.

Ligning 1: Udregning af ROE

$$ROE = \frac{\text{Resultatet før skat}}{\text{Egenkapitalen}} * 100$$

Kilde: Raaballe, Mathias Hessellund Jeppsens og Sait Sahin

På baggrund af ligning 1 og årsrapporterne 2010-2015 fra de analyseret pengeinstitutter, er tabel 2 fremkommet. Tabel 2 er beregnet i procent.

Tabel 2: Resultater af beregningen af ROE,

	Gruppe 1	Gruppe 2	Gruppe 3	Gruppe 4
2010	6,030	4,392	-7,803	2,035
2011	3,486	0,612	-4,926	3,125
2012	5,656	1,177	-2,289	5,748
2013	6,720	8,231	-7,875	-0,595
2014	4,907	8,293	7,1723	6,481
2015	11,177	10,97	3,7081	9,166

Kilde: Kilde: Egen tilvirkning p.ba. Årsrapporterne 2010-2015 for de analyseret pengeinstitutter

Hver at bemærke er, at pengeinstitutterne i den belyste periode har haft svært ved at omdanne egenkapitalen til en forretning, som lever op til pengeinstitutternes egne forventninger. Gruppe 3 har i den analyseret periode kæmpet med negative resultater, som til dels er fremkommet på baggrund af nedskrivninger, og det er udslagsgivende i ROE.

Figur 15: Egenkapitalens forrentning - ROE

Kilde: Egen tilvirkning p.ba. Årsrapporterne 2010-2015 for de analyseret pengeinstitutter

Ved gennemgang af årsrapporterne, det er tydeligt at gruppe 3 pengeinstitutterne er den gruppe som har sværest ved at skabe en stabil forrentning af egenkapitalen. Det kan skyldes flere ting, men vær at bemærker er at populationen i denne gruppe igennem perioden har faldende resultater før skat, eller decideret negative resultater før skat.

Fælles for alle grupperne er at i 2011 – 2012 var der svære betingelser for pengeinstitutterne. Dette kan skyldes usikkerhed på de finansielle markeder i takt med gældskrisen i Sydeuropa og stigende nedskrivninger på blandt andet landbruget. Nedskrivningerne er analyseret i afsnit 17.1 Nedskrivningsprocent. Ligeledes skal det bemærkes at populationen i gruppe 3 består af 2 sparekasser, som ikke har fokus på ROE som et nøgletal i disses årsrapporter.

Ud fra tabel 2 kan det ligeledes konkluderes at de pengeinstitutter, som bruger ROE aktivt i deres promovring, begynder de at leve op til de forventninger som de selv har stillet op i årsrapporterne.

Den bagvedliggende data til beregning af ROE findes i bilag 3 – ROE

16.2. Afkastningsgrad – ROA

Ved en sammenligning på kryds af banker, sparekasser og andelskasser, er ROE ikke altid retvisende. Med ROE er der tale om en gearing af egenkapitalen, det vil sige at et pengeinstitut kan sænke solvensen til et minimum i forhold til CRD IV, og derved kan pengeinstituttet fremvise et højere ROE, som ikke nødvendigvis er retvisende i forhold til eventuelle kommende stramninger af CRD IV.

Derfor er en analyse af ROA mere retvisende, når der skal sammenlignes på kryds af grupperne. Det følgende afsnit viser udviklingen i ROA for gruppe 1-4 pengeinstitutterne. ROA er interessant for både pengeinstitutterne, men også for investorer. Da ROA er et nøgletal der beskriver hvor meget indtjening, balancen i det enkelte pengeinstitut generere. ROA skal være under ROE, på den måde får pengeinstituttet mere ud af den fremmedkapital, som bliver tilført, modsat hvis ROA er højere end ROE så taber pengeinstituttet kapital, og der er behov for at optage gæld.

Af tabel 3 fremgår et historisk tilbageblik i forhold til ROA, viser at bankerne i USA igennem perioden 1990 – 2003 har ROA ligget med et gennemsnit på 1,12 %.

Tabel 3: Historisk udvikling i ROE

1990	0.48%
1995	1.17
1999	1.25
2000	1.14
2001	1.14
2002	1.30
2003 1st Quarter	1.38

Kilde: Commercial Banking 3. udgave side 24

ROA skal som udgangspunkt sammenlignes med en markedsrente, dvs. hvad kan en investor få ved en sikker investering på en anfordringskonto eller investering i en 10-årig dansk statsobligation, på nuværende tidspunkt er renten i gennemsnit 0,403 %², det er ikke ensbetydende med at man som indlåner får denne rente tilbudt, dette er beskrevet i afsnit 18.1. Indlånsrente.

ROA er beregnet på baggrund af ligning 2 og bagvedliggende data kan findes i bilag 4 – ROA

² Gennemsnitlig indlånsrente i 2015, ud fra analysen 18.1. Indlånsrente

$$ROA = \frac{\text{Resultatet før skat}}{\text{Balancen}} * 100$$

Kilde: Raaballe, Mathias Hesselund Jeppens og Sait Sahin

Resultatet af analysen fremgår af tabel 4, for alle de analyserede pengeinstitutter er der positive tendenser. Alle ligger med ROA over den gennemsnitlige indlånsrente. Hver at bemærke er gruppe 3, som tilfældet med ROE, har udfordringer med at skabe overskud af driften og balancen som pengeinstitutterne har opbygget.

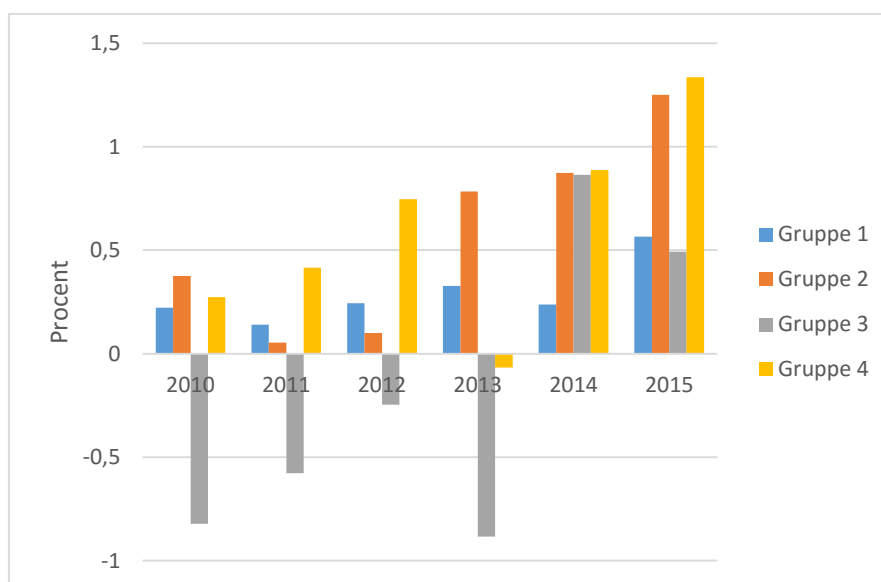
Tabel 4: Resultater af beregningen af ROA

	Gruppe 1	Gruppe 2	Gruppe 3	Gruppe 4
2010	0,221	0,375	-0,820	0,272
2011	0,139	0,053	-0,576	0,415
2012	0,243	0,099	-0,245	0,745
2013	0,327	0,784	-0,883	-0,066
2014	0,237	0,872	0,864	0,887
2015	0,565	1,249	0,492	1,334

Kilde: Egen tilvirkning p.ba. Årsrapporterne 2010-2015 for de analyseret pengeinstitutter

Figur 16 er opstillet på baggrund af analyser for perioden 2010-2015 for alle de valgte pengeinstitutter.

Figur 16: Udviklingen i afkastningsgraden - ROA

Kilde: Egen tilvirkning p.ba. Årsrapporterne 2010-2015 for de analyseret pengeinstitutter

Det fremgår af figur 16 at pengeinstitutterne har haft svært ved at omdanne balancerne til overskud. Specielt 2010-2013 har været udfordrende for alle grupperne. Gruppe 3 har haft

store udfordringer i denne periode og det kan aflæses direkte på overskudt. 2015 er der så små ved at være rettet op, og der bliver leveret tal som matcher de historiske tal fra tabel 3. Gruppe 1 og 3 er stadig forholdsvis langt efter de to andre grupper. For gruppe 1 skyldes det blandet andet en meget stor balance i Danske Bank, som har en negativ indvirkning på dette, da resultaterne ikke følger med i samme størrelsesorden.

Generelt for den belyste periode, så er der forbedringer for alle grupper. Det skal ses i lyset af faldende nedskrivninger, som for de fleste pengeinstitutters vedkommende har haft en negativindvirkning på resultaterne. Nedskrivningerne er ikke tabt likviditet, men tilsidesat likviditet, som skal kunne modstå evt. tab på udlånsforretningen.

17. Indtjening

17.1. Nedskrivningsprocent

Dette nøgletal er medtaget for at belyse udviklingen i kvaliteten af udlånet. I udviklingen er der en realistisk vurdering af udlånet og hvordan det er fordelt på brancherne i Danmark. På nuværende tidspunkt er landbruget presset pga. høj gældsætning og handelsområder som svigter eks. Rusland, faldendes kornpriser og mælkepriser som er ustabile. Umildbart efter finanskrisen i 2008 var der store nedskrivninger på ejendomme. Derfor er det vigtigt at pengeinstitutterne tager konjunkturerne og markedsudviklingen i betragtning når nedskrivningerne skal vurderes.

Udviklingen i nedskrivningsprocenten viser at pengeinstitutterne er blevet bedre til at kreditvurdere, eller at der nu er nedskrevet på hovedparten af de risikobetonet udlån. Det fremgår af figur at gruppe 1, har kraftigt faldende nedskrivninger, hvorimod gruppe 3 har svære ved at styre kvaliteten af udlånet. (www.finanswatch.dk 2014 reference 2)

Nedskrivningsprocenten er beregnet ud fra ligning 3 og resultatet kan ses i tabel 5. Værdierne i tabel 2 er i procent

Ligning 3: Udregning af nedskrivningsprocenten

$$\text{Nedskrivningsprocent} = \frac{\text{Nedskrivning på udlån}}{\text{Udlån}} * 100$$

Kilde: Raaballe, Mathias Hesselund Jeppsens og Sait Sahin

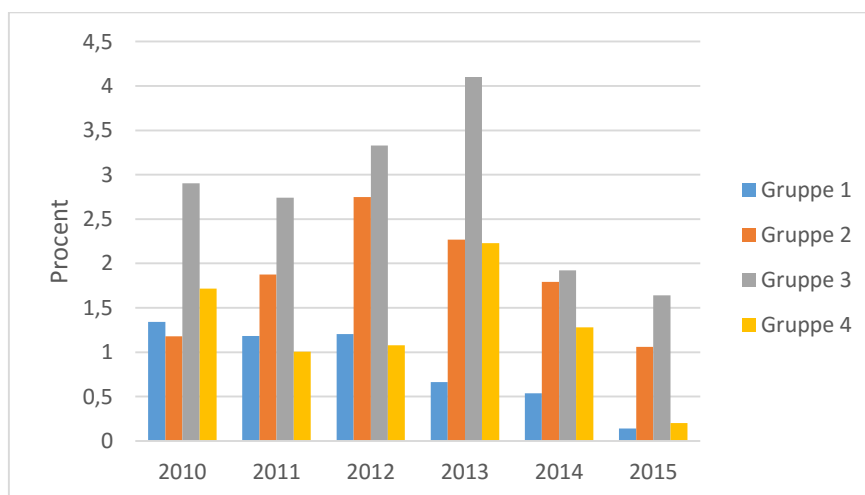
Tabel 5: Resultaterne af beregningen af nedskrivningsprocenterne

	Gruppe 1	Gruppe 2	Gruppe 3	Gruppe 4
2010	1,340	1,180	2,904	1,717
2011	1,181	1,875	2,739	1,005
2012	1,204	2,747	3,330	1,077
2013	0,662	2,267	4,100	2,228
2014	0,538	1,793	1,922	1,279
2015	0,140	1,059	1,641	0,200

Kilde: Egen tilvirkning p.ba. Årsrapporterne 2010-2015 for de analyseret pengeinstitutter

Det fremgår af figur 17, så har de analyseret pengeinstitutter været igennem løbende nedskrivninger. Bedst er det gået for gruppe 1 her er der meget stabile nedskrivningsprocenter i perioden 2010-2012. Herefter sker der et fald og nedskrivningsprocenten er på sit laveste i den belyste periode i 2015.

Figur 17: Udviklingen i nedskrivningsprocenten

Kilde: Egen tilvirkning p.ba. Årsrapporterne 2010-2015 for de analyseret pengeinstitutter

Ligeledes fremgår det af figur 19 så har gruppe 3 nedskrevet forholdsvis mere end de 3 andre grupper, dette kan skyldes flere ting. Blandt andet kan det skyldes populationen af valgte pengeinstitutter i denne gruppe, der kan være pengeinstitutter som ligger med langt lavere nedskrivningsprocenter i denne gruppe. Det fremgår af tabel 6 – tabellen er i procent, at DAB

(ref. Danske Andelskassers Bank) i 2013 nedskrev for 7,805 %, hvilket er den største nedskrivningen i den analyseret periode og er med til at begrunde hvorfor gruppe 3 har så store nedskrivninger i 2013. Nedskrivningerne i DAB skyldes ekstraordinære nedskrivninger på private og mindre erhvervskunder efter en inspektion af Finanstilsynet. (DAB årsrapport 2015 side 16)

Tabel 6: Nedskrivningsprocent for gruppe 3 pengeinstitutterne

	DAB	Middelfart Sparekasse	Djurslands Bank	Sparekassen Thy
2010	4,330	2,200	1,021	1,717
2011	4,229	2,419	0,963	1,287
2012	4,538	3,301	1,302	2,859
2013	7,805	2,929	1,169	1,285
2014	2,684	1,684	1,170	1,734
2015	2,171	2,144	1,193	0,657

Kilde: Egen tilvirkning, p.ba. årsrapporterne for gruppe 3 pengeinstitutterne i perioden 2010-2015.

Grundlag for beregningen nedskrivningsprocenterne kan findes i bilag 5 – Nedskrivningsprocent

17.2. Indtjening pr. omkostningskrone før og efter nedskrivning

Dette nøgletal er interessant for besvarelsen af problemformuleringen, da dette viser hvor gode pengeinstitutterne er til at omdanne omkostninger til overskud. Den reelle målsætning er at dette nøgletal skal være større end 1,00, hvis det er under betyder det at indtjeningen i form af nettoebyrindtægter ikke kan dække de omkostninger som er forbundet ved driften af pengeinstitutterne.

Nøgletallet er beregnet på baggrund af ligning 4, og resultatet er opstillet i tabel 7, tabellen er i kroner.

Ligning 4: Udregning af indtjening pr. omkostningskrone

$$\text{Indtjening pr. omkostningskrone} = \frac{\text{Nettorentengrbyrindtægt}}{\text{Omkostninger}} * 100$$

Kilde: Raaballe, Mathias Hesselund Jeppsens og Sait Sahin

Indtjeningen pr. omkostningskrone er stigende for alle grupperne, undtaget gruppe 3. Pengeinstitutterne i gruppe 3, har som tidligere beskrevet i afsnit 17.1, haft store udfordringer med nedskrivninger. Hvis der ses bort fra nedskrivningerne, så har gruppe 3 stadig udfordringer i forhold til de andre grupper ved beregningen af dette nøgletal. Stigningen for gruppe 3 ligger på 0,93 %, og når der sammenlignes med gruppe 4, som alt andet lige er bedre at sammenligne med, så ligger gruppe 4 med en stigning på 3,29 %. Gruppe 1's stigning ligger på 5,0 % og gruppe 2 ligger med en stigning på 6,9%

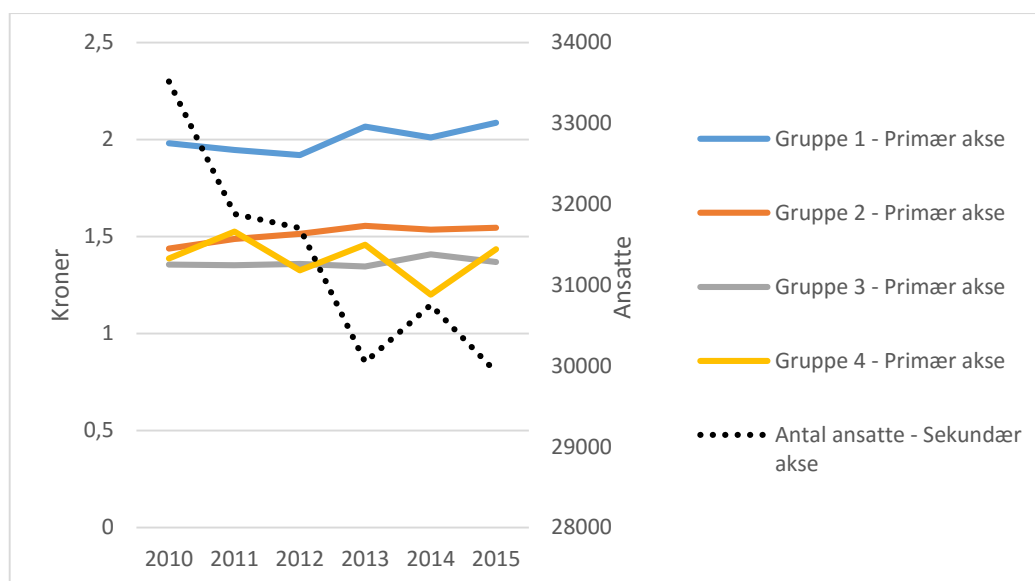
Tabel 7: Resultatet af beregningen af indtjening pr. omkostningskrone

	Gruppe 1	Gruppe 2	Gruppe 3	Gruppe 4
2010	1,980	1,438	1,355	1,387
2011	1,946	1,487	1,351	1,525
2012	1,919	1,514	1,359	1,326
2013	2,066	1,554	1,345	1,458
2014	2,010	1,534	1,408	1,200
2015	2,086	1,545	1,368	1,434

Kilde: Egen tilvirkning p.ba. Årsrapporterne 2010-2015 for de analyseret pengeinstitutter

Det fremgår af figur 18 at gruppe 1 pengeinstitutterne er bedre til at skabe et overskud ud fra de omkostninger der i forbindelse med driften. Det fremgår ligeledes at gruppe 2 og 3 begge ligger omkring 1,5 kr. i hele den belyste periode.

Figur 18: Udviklingen i indtjening pr. omkostningskrone

Kilde: Egen tilvirkning p.ba. Årsrapporterne 2010-2015 for de analyseret pengeinstitutter

Gruppe 4 pengeinstitutterne er mere svingende, det kan skyldes flere elementer, men det har ikke været muligt at rekvirere årsrapporter for alle pengeinstitutterne i denne gruppe for perioden 2010-2015.

Det generelle billede er en stabilitet og en svagt stigende tendens. Dette anses som positivt, eftersom den finansielle sektor, alt andet lige, står overfor indtjeningsudfordringer i de kommende år. Med dette menes faldende udlån og det faktum at de store konverteringer har fundet sted, og den afstedkommende indtægt er bogført.

Antallet af ansatte er faldet med 12,02 %³ i den belyste periode. Denne tendens er også tilstede i perioden 2008-2010. Som figur 20 viser at selv om antallet af ansatte er faldende så er indtjeningen pr. omkostningskrone ikke tilsvarende stigende. Udgifter til personale er den største omkostningspost i årsrapporterne, derfor må det antages at en lav indtjening i forhold til udgifterne. Ellers må det antages at den masse af ansatte som er blevet sagt op ikke har udgjort en stor post i udgifterne til personale (eks. lønudgifter), det kan begrundes med at mange pengeinstitutter har flyttet back-office funktioner (www.dr.dk 2012 reference 1) til udlandet eller udliciteret arbejdsopgaver som eks. IT. Omkostningerne er der stadig men pengeinstitutterne har flyttet driftsrisikoen over på andre virksomheder.

³ Se bilag 3 – Antal ansatte i de analyseret pengeinstitutter

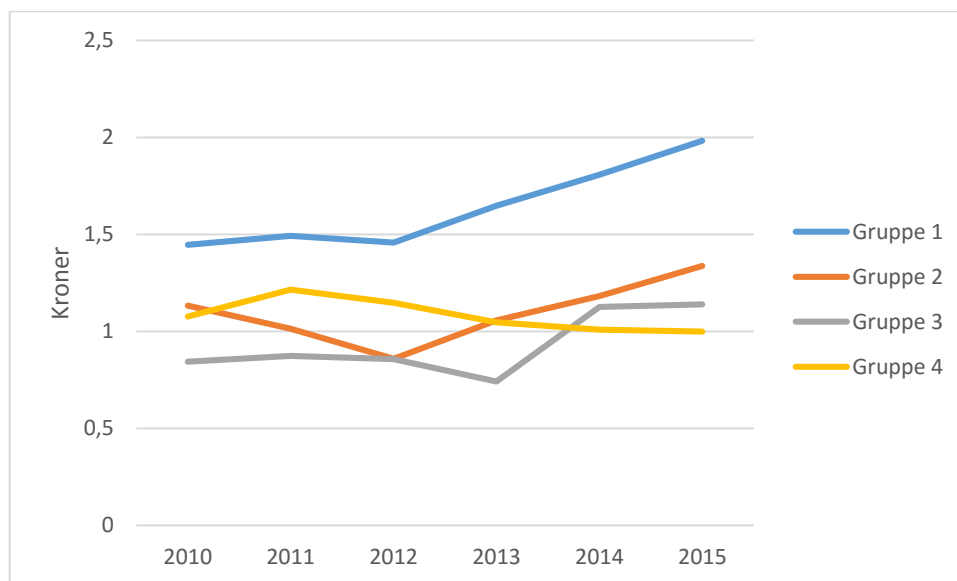
Ligning 5 beregner hvad indtjening pr. omkostningskrone er når der bliver korrigeret for nedskrivninger

Ligning 5: Udregning af indtjening pr. omkostningskrone efter nedskrivninger

$$\text{Indtjening pr. omkostningskrone efter nedskrivninger} = \frac{\text{Nettorentengrbyrindtægt} - \text{nedskrivninger}}{\text{Omkostninger}} * 100$$

Kilde: Raaballe, Mathias Hesselund Jeppens og Sait Sahin

Figur 19: Udviklingen i indtjening pr. omk. kr. efter nedskrivninger

Kilde: Egen tilvirkning p.ba. Årsrapporterne 2010-2015 for de analyseret pengeinstitutter

Figur 21 viser denne udvikling. Det fremgår at gruppe 1 er bedre til at omdanne omkostningerne til indtjening. Det skyldes blandt andet at nedskrivningerne i denne gruppe er faldet markant. Eksempelvis så nedskriver Danske Bank i 2015 med 57 mio. kr.

Modsat ligger gruppe 3 og 4 med indtjening omkring 1 kr. dette kan aflæses direkte i årsresultatet for disse pengeinstitutter. Fortsætter denne trend kan disse pengeinstitutter komme i problemer i forhold til overholdelsen af CRD IV, da negative resultater tynger egenkapitalen.

17.3. Omkostninger pr. heltidsansat

I takt med mindre stigning i indtjeningen pr. omkostningskrone sker der også lidt i forhold til omkostningerne pr. ansat er beregnet på baggrund af ligning 6, formelen er opstillet efter egen tilvirkning. Dette nøgletal er interessant, eftersom det analyserer udviklingen i omkostningerne kontra udviklingen i antallet af ansatte.

Omkostningerne er hentet direkte fra årsrapporterne, og dækker over udgifter til personale og administration, af- og nedskrivninger på immaterielle og materielle aktiver og andre driftsudgifter. Dette er gjort da disse omkostninger alle relaterer til den daglige drift i pengeinstitutterne. Formlen kunne også stilles op på baggrund af udgifter til personale som en selvstændig beregning, men for at personalet skal kunne udføre deres arbejde er der et behov for andre relateret omkostninger for at holde driften i gang.

Antallet af ansatte pr. gruppe er hentet fra de analyseret pengeinstitutters årsrapporter for perioden 2010-2015.

Ligning 6: Udregning af omkostninger pr. ansat

$$\text{Omkostninger pr. ansat} = \frac{\text{Omkostninger}}{\text{Antal ansatte pr. gruppe}}$$

Kilde: Egen tilvirkning

Af tabel 8 fremgår resultaterne af beregningen, tabellen er opstillet i kroner. På trods af faldende antal af ansatte, er omkostningerne stigende. For alle grupper er det udgifterne til ansatte som er stigende, det kan tyde på at der er konkurrence om kvalificeret medarbejdere. Omkostningerne pr. ansat for alle grupper, ved en gennemsnitsbetragtning, er steget med 10,53 % siden 2010. Dette er en meget interessant stigning, skribentens forventninger til dette var det modsatte, at der med reduktioner i antallet af ansatte tilsvarende fulgte en reduktion i omkostningerne.

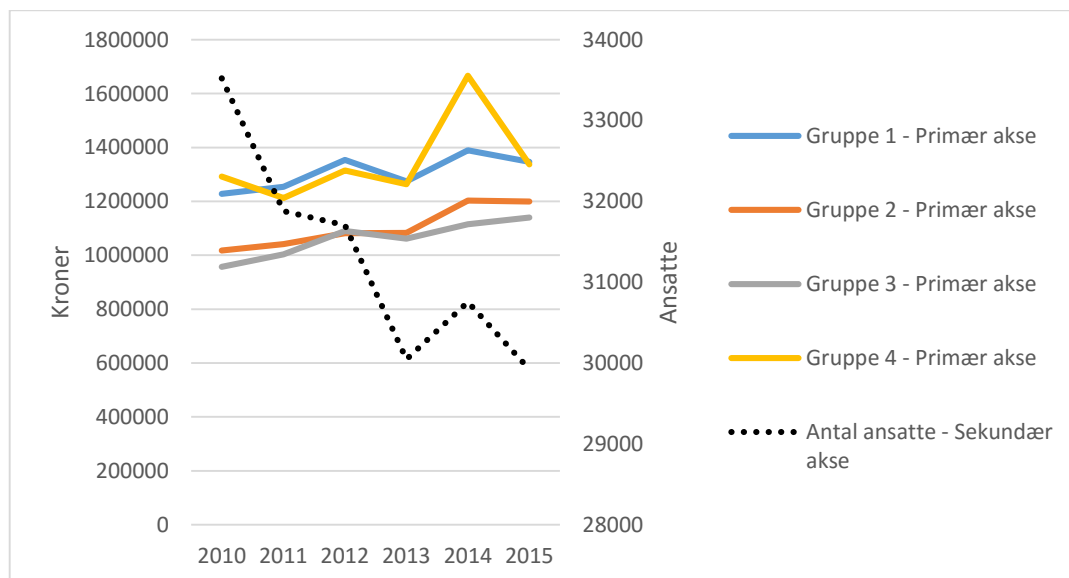
Tabel 8: Resultatet af beregningen af omkostninger pr. ansat

	Gruppe 1	Gruppe 2	Gruppe 3	Gruppe 4
2010	1228456	1017668	956846	1291666
2011	1253647	1041333	1003493	1212121
2012	1354396	1082258	1090009	1314285
2013	1274301	1082815	1061278	1263157
2014	1389033	1202967	1114674	1666666
2015	1346782	1199950	1139601	1337500

Kilde: Egen tilvirkning p.ba. Årsrapporterne 2010-2015 for de analyseret pengeinstitutter

Figur 20 viser udviklingen i omkostningerne, overraskende for specialeskriver er at gruppe 1 ligger forholdsvis højt. Det var forventet at gruppe 1 ville ligge lavt på disse omkostninger da det er i denne gruppe at der er sket den største reduktion i antallet af ansatte. Gruppe 4 ligger ligeledes højt på omkostningerne pr. ansat det kan skyldes store udgifter til IT systemer og kontigent i eks. SDC eller BEC. Dette skal ses i lyset af at der er sket i reduktion af de ansatte med 12,02% i hele den belyste periode, og omkostningerne er ikke fuldt med, som beskrevet i afsnit 17.2. Indtjening pr. omkostningskrone.

Figur 20: Udviklingen i omkostninger pr. ansat

Kilde: Egen tilvirkning p.ba. Årsrapporterne 2010-2015 for de analyseret pengeinstitutter

Yderligere kan den mængde af de ansatte som er reduceret være ikke omkostningstunge men være en mængde af ansatte som er blevet ansat i forbindelse med udlånsvæksten i perioden

2002-2008. I denne periode blev der ansat en lang række af back-office og support medarbejdere hvis funktion var at få flytte så mange kunder som muligt over til det pågældende pengeinstitut som muligt. Disse funktioner er, for de store pengeinstitutters vedkommende, blevet flyttet til udlandet hvor lønningen er det lavere, men omkostningerne ved at flytte arbejdspladserne har også været en tyngende del i årsrapporterne.

Flytningen af arbejdsopgaver til blandt andet Letland har givet mening for gruppe 1 pengeinstitutterne, her er den største nedgang i antallet af ansatte også registreret i den belyste periode.

17.4. Dækningsbidrag – gebyr og provision

For at kunne beregne $DB_{\text{Gebyr og provision}}$ er gruppe 2-4 langt sammen for at kunne fremvise en tendens. Det skyldes at gruppe 1 fylder forholdsvis meget pga. Danske Bank, og det vil ikke give et relevant billede for tendenser hvis alle 4 grupper skulle stå separat. Dette er ligeledes gældende for $DB_{\text{Indlån}}$ og $DB_{\text{Udlån}}$, samme tilgang er anvendt.

Beregningen af $DB_{\text{Gebyr og provision}}$ er lavet ud fra ligning 7.

Ligning 7: Udregning af $DB_{\text{Gebyr og provision}}$

$$DB_{\text{Gebyr og provision}} = \text{Gebyr og provision}_{\text{Indtægt}} - \text{Gebyr og provision}_{\text{Udgifter}}$$

Kilde: Raaballe, Mathias Hesselund Jeppsens og Sait Sahin

Resultatet af beregningen af $DB_{\text{Gebyr og provision}}$ fremgår af tabel 9, tabellen er opstillet i mio. kr.. Der er registreret stigninger for alle, gruppe 1 stiger med 16,11 % som den gruppe med svageste stigninger. Gruppe 4 stiger med 63,35 %. Denne stigning er ligeledes illustreret i figur 23.

Tabel 9: Resultatet af beregningen af dækningsbidrag gebyr og provision

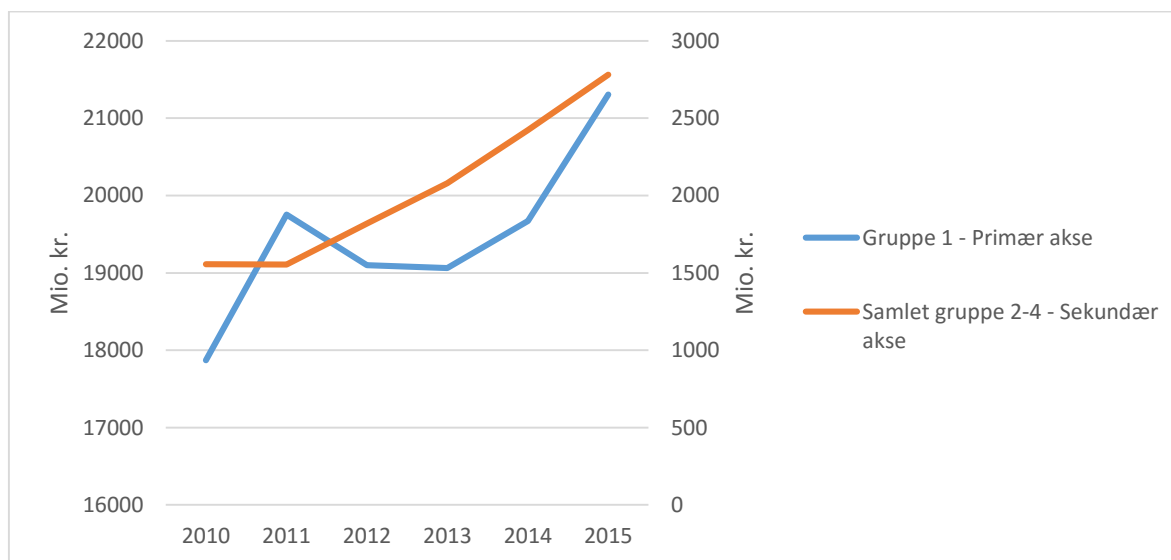
	Gruppe 1	Gruppe 2	Gruppe 3	Gruppe 4
2010	17872	1150	399	6,4
2011	19755	1138	407	9,3
2012	19099	1333	476	10,2
2013	19064	1582	484	13,5
2014	19669	1856	553	15
2015	21306	2122	643	17

Kilde: Egen tilvirkning p.ba. Årsrapporterne 2010-2015 for de analyseret pengeinstitutter

Grundlaget for beregningen findes i bilag 8 – Dækningsbidrag - Gebyr og provision.

Det fremgår af figur 21 at DB_{Gebyr og provision} for alle grupperne i den analyseret periode er stigende. Det skal ses i lyset af en periode hvor det generelle renteniveau er faldet meget i forhold til 2008. Dette har udløst periode med store konverteringer af blandt andet variabelforrentet realkredit til fastforrentet realkredit. Denne konverteringslyst har også en afsmittende effekt for pengeinstitutterne i det, det har været muligt at hente store summer i gebyr på denne konto.

Figur 21: Udviklingen i dækningsbidrag gebyr og provision

Kilde: Egen tilvirkning p.ba. Årsrapporterne 2010-2015 for de analyseret pengeinstitutter

Gruppe 1 pengeinstitutterne ligger forholdsvis stabilt i hele perioden. Det kan skyldes at forretningsomfanget i disse alt andet lige er større end i de mindre pengeinstitutter i gruppe

3-4. De mindre pengeinstitutter har i perioden 2010-2015 oplevet en stigning på 42,6 % - se bilag 8 for dokumentation. I tilsvarende periode er DB_{Gebyr og provision} steget med 17,89 % for gruppe 1 pengeinstitutterne.

18. Indlån

18.1. Indlånsrente

Indlånsrenten er beregnet ud fra årsrapporterne i perioden 2010-2015. Der er tale om en beregning som giver et indblik i udviklingen i indlånsrenten, og hvordan denne bliver påvirket af omkringliggende faktorer, eks. Negative placerings muligheder for pengeinstitutterne i Danmarks Nationalbank, denne påvirkning bliver analyseret i beregningen af rentemarginalen.

Ligning 8 viser beregningens opbygning og bagvedliggende data findes i bilag 9 - indlånsrente

Ligning 8: Udregning af indlånsrenten

$$Rente_{\text{Indlån}} = \frac{\text{Reteudgifter og anden gæld}}{\text{Indlån}} * 100$$

Kilde: Raaballe, Mathias Hessellund Jeppsens og Sait Sahin

Alle de analyserede pengeinstitutter oplever faldende indlånsrenter. Det fremgår af tabel 10, denne er i procent, at det stadig er muligt at få noget for indlån, det gælder dog ikke for nytegning i hovedparten af pengeinstitutterne.

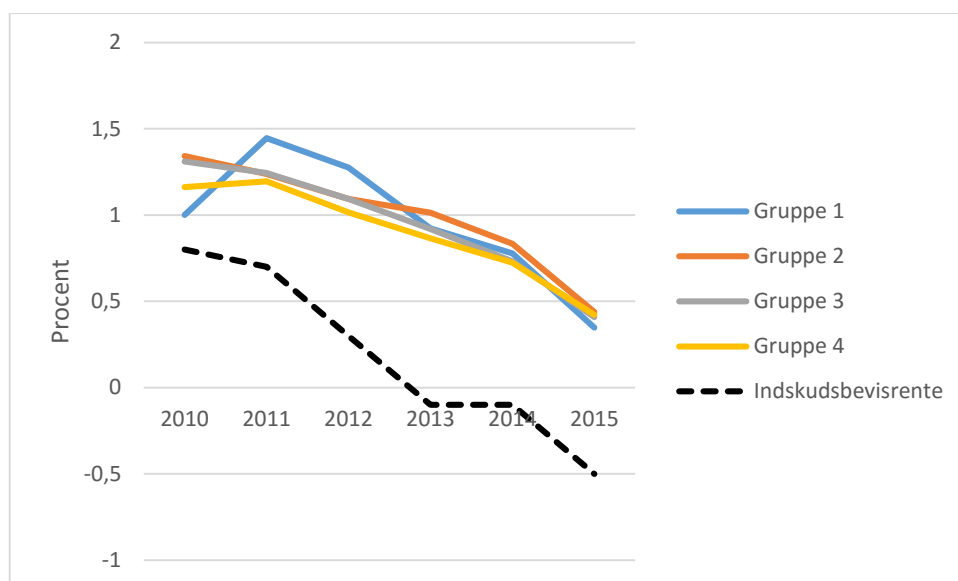
Tabel 10: Resultatet af beregningen af indlånsrenten

	Gruppe 1	Gruppe 2	Gruppe 3	Gruppe 4
2010	1,001	1,342	1,311	1,162
2011	1,445	1,238	1,243	1,196
2012	1,276	1,094	1,093	1,015
2013	0,923	1,013	0,919	0,864
2014	0,777	0,834	0,732	0,724
2015	0,347	0,438	0,408	0,422

Kilde: Egen tilvirkning p.ba. Årsrapporterne 2010-2015 for de analyseret pengeinstitutter

Sandsynligheden for at denne tendens fortsætter med faldende indlånsrenter, er bestemt til stede. Dette fremgår af indlånsrenten, sener i denne del af analysen. Generelt for dette område så er det sandsynligt at kunder i danske pengeinstitutter i fremtiden kommer til at betale en negativ rente eller et kontogebyr for indlån. Dette begrundes med et faldende udlån, stigende konkurrence om det udlån der er aktuelt, som leder til, alt andet lige, faldende udlånsrenter og ligeledes er dækningsbidragene også en væsentlig del i argumentationen for negative renter på indlån.

Figur 22: Udviklingen i indlånsrenten

Kilde: Egen tilvirkning p.ba. Årsrapporterne 2010-2015 for de analyseret pengeinstitutter

Det fremgår af figur 22 at pengeinstitutternes indlånsrente er stærkt faldende i hele den belyste periode. Det kan der være flere grunde til. Der er på nuværende tidspunkt et meget lavet renteniveau i Danmark og resten af Europa. Dette har en afsmittede effekt på placeringsmulighederne af overskudslikviditeten og derved den rente som bliver tilbudt kunderne.

Renten på indskudsbeviserne er anvendt som en referencerente i forhold til beregningen af pengeinstitutternes indlånsmargin, udviklingen i denne er illustreret i figur 13 afsnit 14. Et alternativ til indskudsbevisrenten er placering af overskudslikviditet i forhold til pengemarkedsrenten, forholdt imellem indskudsbevisrenten og pengemarkedsrenten er i 2015 0,3 procentpoint. (Danmarks Nationalbank 2016 reference 2)

Her fremgår det at pengeinstitutternes har en udfordring, i forhold til placering af deres overskudslikviditet. Dette behov er forsøgt imødekommet i form af at foliorammen er blevet hævet, men i periode 2010-2014, er det samlede indlån for alle 4 grupper steget med 15,01%. I 2015 er indlånet svagt faldende, det kan blandt andet skyldes en stor konverteringsbølge, hvor muligheden for at anvende indlånet til renoveringsprojekter på boligen eller investering i et sommerhus var tilstede. Ligeledes er der registreret en stigning i formueforvaltning, dette er med til at flytte indlånslikviditeten fra passiver og over som et aktiv i puljeordninger og lignede. Problematikken ved formueforvaltning er at ikke alle kunder er indstillet på at løbe

risikoen ved investering. Hvis et formueforvaltningsprodukt er blevet solgt til en person som ikke er sikker på investeringer, så er det med stor sandsynlighed den første kunde som vender tilbage når markedet falder og vil ud af aftalen.

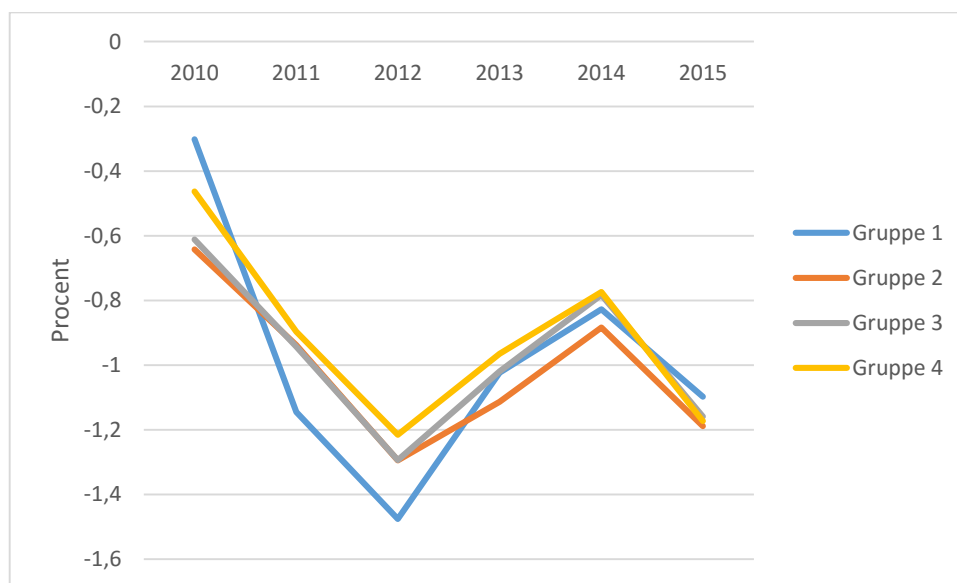
Ligning 9 er anvendt til beregning af rentemarginal_{Indlån}

Ligning 9: Udregning af rentemarginalen_{Indlån}

$$\text{Rentemarginalen}_{\text{Indlån}} = \text{Indskudsbevisrenten} - \text{indlånsrenten}$$

Kilde: Raaballe, Mathias Hesselund Jeppens og Sait Sahin

Figur 23: Udviklingen i indlånsmarginalen

Kilde: Egen tilvirkning p.b.a. Årsrapporterne 2010-2015 for de analyseret pengeinstitutter

Det fremgår ligeledes af figur 23 at indlånsmarginalen er faldende efter 2014. Dette skal ses i lyset af at 2016 ikke er medtaget i analysen, i 2016 er indskudsbevisrenten faldet til -0,65 %. (Danmarks Nationalbank 2016 reference 3) Det bliver derfor meget interessant med årsrapporterne 2016, at se hvorledes pengeinstitutterne har håndteret denne post. Hvis det skulle blive aktuelt, med en anfordringskonto med et gebyr/negativ rente, så kan dette begrundes med at det er omkostningstungt for pengeinstitutterne at stille service til rådighed. Dette bliver illustreret i figur 20, afsnit 17.2, hvor indtjeningen ikke er stigende selvom der sker et stort fald i antallet af ansatte og pengeinstitutterne bruger stigende likviditet på udvikling og vedligeholdelse af IT-systemer og løsninger til kunderne.

18.2. Dækningsbidrag – indlån

Dækningsbidraget er et nøgletal som påviser hvor meget det enkelte element bidrager til dækning af omkostningerne i det pågældende pengeinstitut, når evt. direkte omkostninger er fratrasket. Ved beregningen af $DB_{\text{Indlån}}$ er den direkte omkostning placering af overskudslikviditet i Danmarks Nationalbank.

I beregningen af $DB_{\text{Indlån}}$, vil der blive taget udgangspunkt i Danske Bank anvendelse af indlån til funding af udlånet med 56 %. Det vil sige at 44 % af indlånet indgår i beregningen af $DB_{\text{Indlån}}$. Dele af indlånet bliver placeret på foliokontoen og overløbet bliver placeret i indskudsbeviser. I denne beregning bliver det forudsat at hele overskudslindlånet bliver placeret i indskudsbeviser.

$DB_{\text{Indlån}}$ er direkte påvirket af den negative udvikling som det meste af den vestlige verden er gennemgået siden 2008, og stadig oplever efterdønningerne af, på trods af diverse bankpakker i Danmark og generelle reguleringer blandet igennem CRD IV.

$DB_{\text{Indlån}}$ er udregnet på baggrund af ligning 10 med udgangspunkt i indlåns marginalen. Datagrundlaget kan findes i bilag 1 – Dækningsbidrag – Indlån.

Ligning 10: Udregning af $DB_{\text{Indlån}}$

$$DB_{\text{indlån}} = \text{Indlåns marginal} * \text{indlån}$$

Kilde: Raaballe, Mathias Hessellund Jeppsens og Sait Sahin

Resultatet af beregningen fremgår af tabel 11, tabellen er i mio. kr.. Det er værd at bemærke at $DB_{\text{Indlån}}$ for hele den analyseret periode er faldende, som en følge af negative placeringsmuligheder, og det er derfor et spørgsmål om tid inden der kommer en eller anden form for gebyr/renten på indlån i pengeinstitutterne

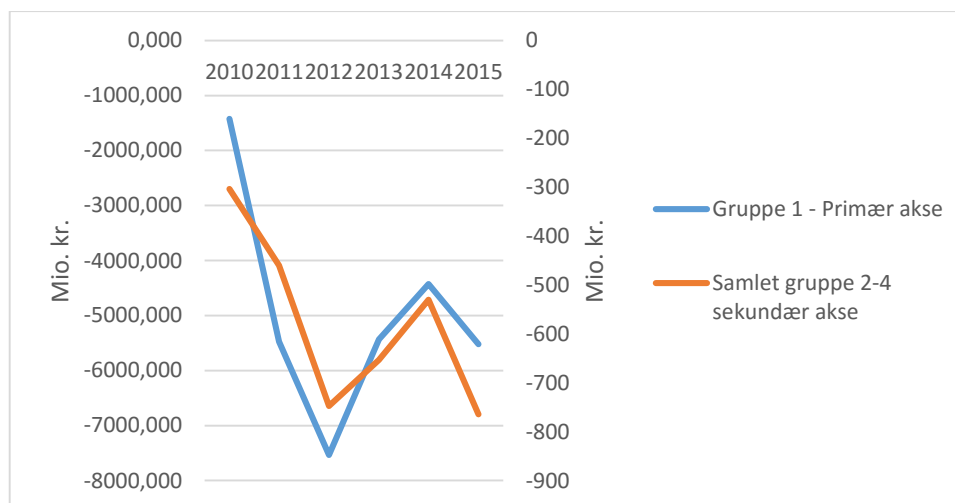
Tabel 11: Resultatet af beregningen af $DB_{\text{Indlån}}$

	Gruppe 1	Gruppe 2	Gruppe 3	Gruppe 4
2010	-1424,192	-243,274	-58,729	-1,393
2011	-5475,104	-369,131	-87,146	-3,928
2012	-7534,243	-617,112	-124,605	-5,861
2013	-5433,877	-551,892	-96,213	-5,373
2014	-4428,730	-450,321	-75,425	-4,445
2015	-5520,810	-639,8	-117,554	-7,310

Kilde: Egen tilvirkning p.ba. Årsrapporterne 2010-2015 for de analyseret pengeinstitutter

Ud fra figur 24 er det tydeligt, at det ikke er indlånet som er indtjeningsmotoren for pengeinstitutterne og det er usandsynligt at den bliver det i fremtiden, pga. konjunkturerne i Danmark og resten af eurozonen, som beskrevet i afsnit 11 og 12.

Figur 24: Resultatet af beregningen af dækningsbidraget - indlån

Kilde: Egen tilvirkning p.ba. Årsrapporterne 2010-2015 for de analyseret pengeinstitutter

For gruppe 1 er $DB_{\text{Indlån}}$ faldet med 74,2 % i perioden 2010-2015. For de mindre pengeinstitutter er der et fald for perioden 72,5 % dokumentation for dette kan findes i bilag 11.

Største dyk er registreret i 2012. Dette kan skyldes efterdønningerne efter gældskrisen i Sydeuropa, i denne periode have investorerne brug for en sikker havn til placering af deres investering og det blev i danske kroner, for at holde kronekursen i ro anvendte Danmarks Nationalbank rentevåbnet, i sin simple form betyder det at Danmarks Nationalbank følger den rente som bliver udstukket fra ECB og i visse tilfælde begynder at opkøb af danske kroner for at holde kronekursen i ro.

19. Udlån

19.1. Udlånsrente

Udlånsrenten skal dække forventningen om nedskrivninger i fremtiden, pengemarkedsrenten, omkostninger forbundet med udlånet og risikopræmien på udlånet. Risikopræmien kan bestemmes ud fra CAPM modellen. Generelt for denne model så skal der være et "trade-off" i forhold til risikoen og det forventede afkast. Derfor er det muligt for pengeinstitutterne at sætte lavere renter ved kunder der har en omfangsrig forretning i pengeinstitutter end kunder der ikke har så stort et omfang. I dette tilfælde gælder tesen "hvad-vi-taber-på-gyngerne-vinder-vi-på-ballonerne"

Udlånsrenten er beregnet ud fra ligning 11. Dette er en lidt forsimplet udregning da den ikke præcist definere hvad den enkelte kunde betaler i renten, ej heller bliver udlånet til erhverv eller private præciseret. Dette accepteres dog da der er tale om en generel sammenligning grupperne i mellem og det er det samlede billede af disse pengeinstitutter som er interessante.

Ligning 11: Udregning af udlånsrenten

$$Rente_{Udlån} = \frac{Nettorenteindtægter}{Udlån} * 100$$

Kilde: Raaballe, Mathias Hesselund Jeppsens og Sait Sahin

Tabel 12 viser resultatet af beregningen, tabellen er opstillet i procent. I hele den belyste periode er udlånsrenten faldende. Dette skyldes flere elementer, blandet andet et faldende udlån, stigende konkurrence pengeinstitutterne imellem, og generelt er kunderne blevet mere fokuseret på udlånsrenten og de er ikke så loyale overfor deres pengeinstitutter. Det er vigtigere at få det rette tilbud på en kommende finansiering end relationer til pengeinstituttet.

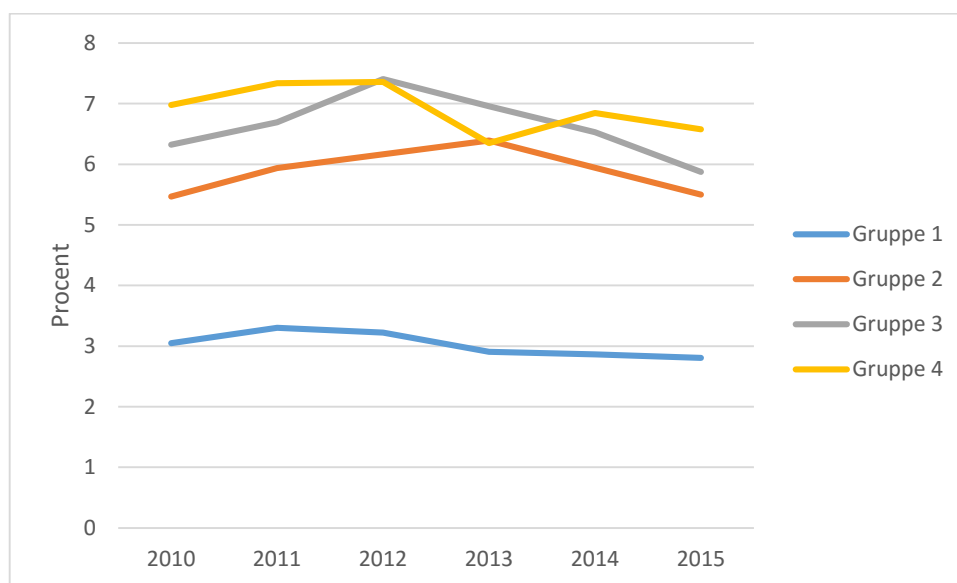
Tabel 12: Resultatet af beregningen af udlånsrenten

	Gruppe 1	Gruppe 2	Gruppe 3	Gruppe 4
2010	3,049	5,468	6,321	6,977
2011	3,301	5,934	6,692	7,337
2012	3,220	6,163	7,406	7,359
2013	2,908	6,393	6,958	6,351
2014	2,861	5,939	6,527	6,846
2015	2,805	5,500	5,875	6,577

Kilde: Egen tilvirkning p.ba. Årsrapporterne 2010-2015 for de analyseret pengeinstitutter

Ud fra figur 25 fremgår det at gruppe 2-4s udlånsrenten ligger i intervallet 5,4-6,9 % i 2015. Hvorimod gruppe 1 ligger på 2,9 %. Dette er interessant da det har være skribenten opfattelse at de pengeinstitutter, som er gode til at stille nogle lave renter til kunderne, er gruppe 2-4. Denne betragtning er artiklen af Johannes Raaballe, Mathias Hessellund Jeppsens og Sait Sahin, også kommet frem til, og skribenten deler betragtningen at gruppe 1 pengeinstitutternes er eksponeret med store udlån til erhverv, og traditionelt er der et andet rentespænd for erhvervskunder end for privatkunder.

Figur 25: Udviklingen i udlånsrenten

Kilde: Egen tilvirkning p.ba. Årsrapporterne 2010-2015 for de analyseret pengeinstitutter

Rentemarginalen er fundet ved at fratrække pengemarkedsrenten fra udlånsrenten. Et alternativ til pengemarkedsrenten er WACC beregningen. WACC bliver inddelt i 2 led, 1. led belyser prisen for fremmedkapital og 2. led belyser prisen på egenkapitalen. I 2. led indgår en CAPM beregningen, denne tager højde for investorens afkastkrav. Denne del forudsætter følgende:

- Investor ønsker at maksimere sit forventede afkast for en risikobetragtning
- Det forudsættes at alle investorer har samme investeringshorisont samt homogene forventninger
- Der hersker fuldkommen konkurrence
- De potentielle aktiver udgøres af samtlige, handlebare aktiver uden begrænsninger
- Investorerne kan frit/ubegrænset låne eller placere en andel deres likviditet til en konstant, risikofri rente
- Der hersker ingen transaktionsomkostninger og skat kommer ikke i betragtning
(Danske Bank 2004 reference 1)

Ovenstående er meget teoretiske og det er ikke sandsynligt at alle har samme adgang til kapital og at alle investorer har samme tidshorisont for deres investering.

Ligeledes har beregningen behov for en betaværdi, som definere det enkelte aktivs udsving i forhold til et indeks og den viser ligeledes hvor risikofyldt aktien er. En beregning af beta er ikke muligt da det kræver adgang til kursudvikling og da der ikke er kursudviklinger på alle valgt sparekasser og andelskasser så kan denne ikke beregnes korrekt eller retvisende.

På baggrund af ovenstående vil pengemarkedsrenten bliver anvendt når rentemarginalen skal beregnes. Da denne er grundlaget for alt udlån i danske pengeinstitutter, og pengemarkedsrenten anses i flere henseende som et godt alternativ.

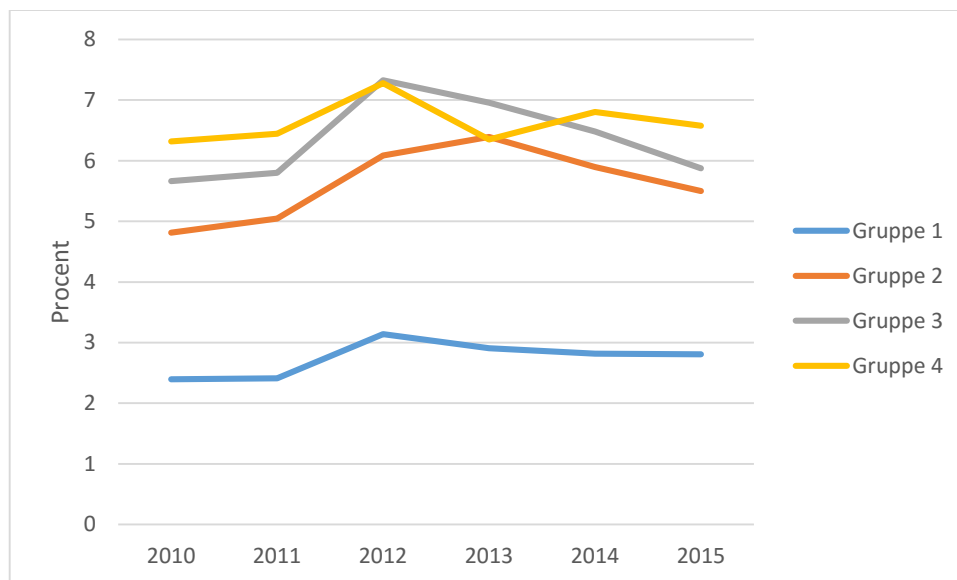
Udlånsmarginalen er beregnet på baggrund af ligning 12.

Ligning 12: Udregning af rentamarginal_{Udlån}

$$\text{Rentemarginalen}_{\text{Udlån}} = \text{Udlånsrenten} - \text{pengemarkedsrenten}$$

Kilde: Raaballe, Mathias Hessellund Jeppsens og Sait Sahin

Figur 26: Udviklingen i udlånsmarginalen

Kilde: Egen tilvirkning p.ba. Årsrapporterne 2010-2015 for de analyseret pengeinstitutter

Det fremgår af figur 26 at rentemarginalen er svagt faldende, for alle grupper, dog ikke gruppe 4 som oplever en stejl stigning til 2015. At rentemarginalen er faldenden kan være et tegn på at der sker to ting i markedet, konkurrencen er blevet skærpet om det faldende udlån og prisen for fremskaffelse af kapital er lige omkring 0,00 %. Udfordringen ligger for pengeinstitutterne i fremtiden, hvis pengemarkedsrenten begynder at stige vil rentemarginalen alt andet lig være faldende. Denne kan løses ved at hæve udlånsrenten, i de fleste tilfælde er der tale om variable renter, det kan give et image problem da stigninger i omkostninger ikke modtages med velbehag i blandt kunderne. (www.finans.dk 2016 reference 2)

19.2. Dækningsbidrag – udlån

Vækstmotoren for pengeinstitutterne ligger i $DB_{Udl\ddot{a}n}$, det er her pengeinstitutternes indtjening ligger. Udlåns delen ligger som en stabil indtægtskilde i hele den analyseret periode. Dette fremgår af tabe 13, denne er opstillet i mio. kr.. $DB_{Udl\ddot{a}n}$ er tilmed stigende i hele den belyste periode

$DB_{Udl\ddot{a}n}$ er beregnet på baggrund af ligning 13, grundlæggende data kan findes i bilag 11 – Dækningsbidrag – udlån.

Ligning 13: Udregning af $DB_{Udl\ddot{a}n}$

$$DB_{udl\ddot{a}n} = Udl\ddot{a}nsmarginal * udl\ddot{a}n$$

Kilde: Raaballe, Mathias Hesselund Jeppsens og Sait Sahin

Tabel 13 viser udviklingen i $DB_{Udl\ddot{a}n}$, tabellen er opstillet i mio. kr.

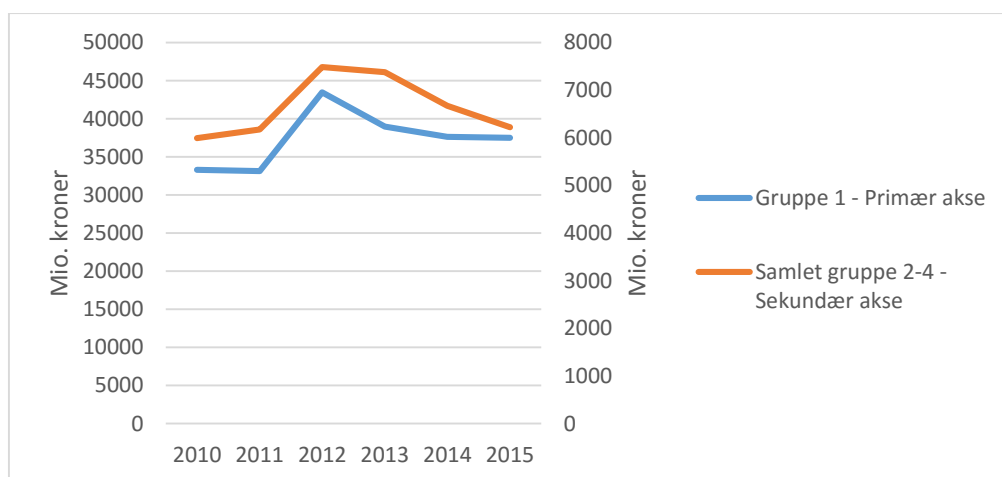
Tabel 13: Resultatet af beregningen af dækningsbidrag – udlån

	Gruppe 1	Gruppe 2	Gruppe 3	Gruppe 4
2010	33289,210	4813,608	1147,848	35,328
2011	33154,948	4967,222	1162,204	47,398
2012	43455,527	6093,437	1336,192	55,400
2013	38961,848	6097,466	1223,617	58,991
2014	37639,556	5522,405	1092,074	60,588
2015	37511,824	5178,580	983,166	58,932

Kilde: Egen tilvirkning p.ba. Årsrapporterne 2010-2015 for de analyseret pengeinstitutter

Figur 27 illustrere udviklingen for hele den belyste periode. Gruppe 1 pengeinstitutterne er steget 11,3 %, og for de mindre pengeinstitutter er dette steget med 3,5 %. $DB_{Udl\ddot{a}n}$ topper i 2012-2013, dette skyldes en stigning i rentemarginalen og udlånet var svagt stigende i denne periode. Herefter er der en faldende tendens, men samlet set er $DB_{Udl\ddot{a}n}$ stadig i en stigende tendens.

Figur 27: Udviklingen i dækningsbidrag - udlån

Kilde: Egen tilvirkning p.ba. Årsrapporterne 2010-2015 for de analyseret pengeinstitutter

Fælles for alle beregningerne er at gruppe 1 pengeinstitutter og gruppe 2-4 følges mere eller mindre synkront ad i hele den belyste periode. Det var på forhånd forventet at der ville være forskelle i de belyste periode, men det er ikke tilfældet. Det kan skyldes at populationen af pengeinstitutter kan anses for at være retvisende for den finansielle sektor som en helhed.

20. SWOT-analyse

Denne afrunding bliver lavet ud fra en generel betragtning på de valgte pengeinstitutter. SWOT modellen i sin oprindelige form er designet til en virksomhed for at kunne analysere styrker og svagheder (internt forhold) og muligheder og trusler (eksterne forhold). Modellen bliver, i denne sammenhæng, anvendt til at lave en overordnet betragtning af de valgte pengeinstitutter. Det kan ikke afvises at der er nogle de valgte pengeinstitutter ikke er udsat for de samme styrker, svagheder, muligheder og trusler, men da der er tale om en overordnet betragtning accepteres dette.

Efterfølgende i afsnit 21. Fremtiden for pengeinstitutterne vil eventuelle muligheder for det enkelte pengeinstitut blive belyst.

Figur 28: SWOT-analyse

Kilde: Egen tilvirkning p.ba. Bakka, Jørgen Frode og Egil Fivelsdal - Organisationsteori

20.1. Strength

Stigende indtægter pr. omkostningskrone

I den analyseret periode er der sket en svag stigning i indtjeningen i forhold til omkostningerne forbundet med driften af pengeinstitutterne. Dette skal ses i lyset af at antallet af ansatte er fladet og at omkostningerne pr. medarbejder ikke tilsvarende er fulgt med.

Stabile indtægter fra gebyr og provision

Indtægten fra gebyr og provision er stigende i hele den analyseret periode. Dette skal ses i lyset af at der har været gunstige periode for privat- og erhvervskunder for at omlægge eller konvertere realkreditlån til en anden eller billigere lånetype, i den forbindelse har pengeinstitutterne haft en god stabil indtægtskilde.

Dette ses som en her-og-nu styrke, eftersom en tilsvarende situation med konverteringer ikke ligger lige i for i de kommende år.

Denne styrke kan blive vendt til en svaghed, hvis ikke der kommer samme muligheder i fremtiden, det skyldes at der ikke i de kommende år er samme konverteringsbølger det skyldes at kunderne på nuværende tidspunkt har realkreditlån med historiske lave renter. Denne udfordring kan løses ved at pengeinstitutterne får solgt ideen om op- eller nedkonvertering til kunderne og derved kan realkreditlånene omlægges igen.

Faldende nedskrivningsprocenter

I den analyseret periode har der været store udsving i forhold til nedskrivningerne i alle grupper, dette kan anskues som efter dønninger efter finanskrisen. Der er ved at være styr på udlånsbøgerne i pengeinstitutterne, og det afspejles i nedskrivningerne. Udfordringerne for mere eller mindre alle pengeinstitutterne ligger i deres eksponering i forhold til landbruget. Dette afspejles blandt andet i gruppe 3-4, disse er traditionelt eksponeret overfor landbruget.

Faldende nedskrivninger anses som en styrke da dette, som tilfældet med indtjeningen pr. omkostningskrone, er et tegn på at der er kommet bedre styr på udlånsbøgerne, men der er udfordringer på området herunder landbruget, som kan være en problemstilling for nogle pengeinstitutter.

20.2. Weakness

Faldende indtægter fra udlån

Renten på udlån for pengeinstitutterne i gruppe 1 er mere eller mindre stabil i hele den analyseret periode. For de resterende grupper er der større udsving, men der er en tendens til at udlånsrenten er svagt faldende, det kan hænge sammen med det faldende udlån og det kan tyde på en stigende konkurrence om udlånet i fremtiden.

Udlånsrenten anses som en svaghed for pengeinstitutterne da den samlede konkurrence for udlånet kan være med til at tvinge udlånsrenten ned i en spiral som i sidste ende kan lede til tab i kommende årsrapporter. Denne svaghed kan på sigt udvikle sig til en trussel for pengeinstitutterne hvis ikke de har mulighed for at dæmme op for en evt. priskonkurrence.

Stabile indtægter, på trods af antallet af ansatte falder

Indtægterne i den belyste periode har været stabile på trods af at der er sket en reduktion i mængden af ansatte i den finansielle sektor. Det kan skyldes flere faktorer, blandt andet kan der være tale om høje lønninger eller stigende omkostninger til vedligeholdelse og udbygning af IT systemer.

Denne anses som en svaghed da pengeinstitutterne endnu ikke har formodet at vende faldet i ansatte til stigende indtægter. Det kan tyde på at det kommer til at ske i fremtiden på grund af en større digitalisering og effektivisering i nuværende processer.

20.3. Opportunities

Renter i Danmarks Nationalbank er stigende

Danmarks Nationalbank har i en længere periode arbejdet med negative rente på placerings af overskudslikviditet. Denne tendens ser ud til at være statisk, men med en svagt stigende tendens i renten på indskudsbeviserne. Dette kan være en mulighed for pengeinstitutterne da de på den måde kan bevæge sig imod en positiv indlånsmargin.

Med henblik på den beskrevet konjunkturudvikling, så er der ikke tendenser til at de negative placeringsrenter ændre sig meget i de kommende år. Det skyldes den forholdsvis lave vækst som ikke på nuværende tidspunkt ser ud til at ændre sig for Danmark eller resten af EU.

20.4. Threats

Faldende udlån

Udlånet er i den analyseret periode faldende, og der kan opstå konkurrence om udlånet på tværs af pengeinstitutterne. Det kan betyde en stigende konkurrence på renter og gebyr. Hvis den nuværende konkurrence eskalerer vil det komme til at koste dyrt for visse pengeinstitutter, her tænkes på gruppe 3-4 pengeinstitutterne som ligger med høje omkostninger pr. ansat og lave indtjeneringer pr. omkostningskrone. Med blikket rettet mod udlånsmarginale, så ligger gruppe 1 en i dårligere position, det skyldes dog store udlån til erhverv som er med til at trække udlånsrenten ned. Det vurderes at disse pengeinstitutter stadig har mulighed for at konkurrere om kunderne, måske ikke på renten, men på de muligheder, som disse pengeinstitutter kan tilbyde. Her tænkes på selvbetjeningsløsninger, onlineservice osv.

Som beskrevet under muligheder så kan det forventes at der i fremtiden opstår stigende konkurrence om udlånet og de samlede omkostninger for kunderne bliver derfor presset.

Denne konkurrence anses ikke som gunstig for alle pengeinstitutter blandt andet de mindre som har stigende omkostninger til de juridiske områder, medlemskaber til IT-fællesskaber osv. For store pengeinstitutter som Danske Bank A/S vil der opstå muligheder for at konkurrere på profitmaksimere kundernes indlån igennem investeringer igennem fuldmagtsprodukter, som ligeledes er blevet et fokusområde for flere andre pengeinstitutter.

Stigende indlån

I forhold til konjunkturerne er det et svagt tegn at indlånet stiger i pengeinstitutterne, det betyder at forbruget, som er med til at drive væksten, ikke er på et niveau som er nødvendig for at få Danmark op på vækstrater på 2,00 % af BNP.

Indlånet er ligeledes en hemmesko for pengeinstitutterne, når udlånet er faldende og der opstår derfor et indlånsoverskud. Dette overskud skal placere på foliokontoen i Danmarks Nationalbank, men denne konto er ikke uden begrænsninger og overløbet fra denne konto placeres i indskudsbeviser, som er med til at øge omkostningerne.

Konjunkturerne

Drivkraften for vækst for pengeinstitutterne er udviklingen i samfundet. En positiv udvikling føre et stigende forbrug med sig, og det kan alt andet lige, afspejles i indtjeningen for pengeinstitutterne. Hvis konjunkturerne ikke vender så står pengeinstitutterne overfor udfordringer. Det være sig på indlån som vil fortsætte med at stige, udlånet vil være faldende pga. lavt forbrug og investeringslyst og gebyr- og provisionsindtægterne vil vige. Derfor er det vigtigt at der kommer gang i væksten igen, for at pengeinstitutterne kan fortsætte de positivt resultater som er blevet fremlagt i 2015.

21. Fremtiden for pengeinstitutterne

I dette afrundende afsnit vil der blive diskuteret relevante emner for specialets konklusion.

Områderen er valgt ud fra den betragtning at alle områder har en indflydelse på den fremtidige drift af pengeinstitutterne.

I afsnittet vil det være skribentens holdninger, som afspejler områderne suppleret med data fra analyseafsnittet og relevante fagkilder.

21.1. Anfordringskonti med negativ rente

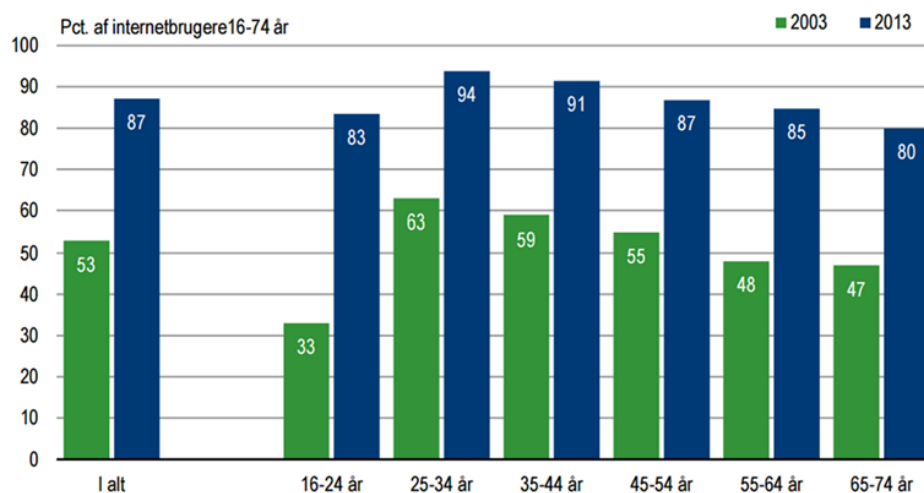
En løsning på problematikken med negative indlånsmarginale, kan være et nyt setup for kunderne i pengeinstitutterne, her kunne forretnings omfang definere hvor meget den enkelte kunde skulle betale for at kunne tilgå forskellige former for service. Danske Bank har for år tilbage indført kundeprogrammer for Basis til Eksklusiv+ kunder. (*Danske Bank 2016 reference 2*) Dette koncept bygger på at kunderne kan få adgang og betale i det omfang de anvender banken, på den måde bliver der, alt andet lige, kompenseret for de udgifter som er forbundet med det stigende indlån. Da kundeprogrammet blev indført fulgte der store udfordringer for Danske Bank og omdømmet led et kraftigt dyk i forhold til konkurrenterne. (*Dagbladet Børsen 2013 reference 1*)

Kunderne er generelt blevet forvent med at kunderne kan bevæge sig ned i den lokale filial og få den ønskede rådgivning om alt fra budgetter, boligkøb og investeringer uden at denne service er forbundet med gebyr. Ligeledes er det muligt at klar de finansielle forretninger fra mobilen, tabletten eller computeren uden at det er forbundet med gebyrer så længe omfanget er forbundet med normal dagdrift.

Figur 29 viser udviklingen i bruget af netbanker, som det fremgår bruger 87 % af kunderne imellem 16-74 år anvender netbanken i 2013. Denne tendens er stigende og det er forventeligt at kunderne i fremtiden forventer mere af pengeinstitutternes onlineløsninger.

Det er ligeledes en underbygning af ovenstående af at kunderne anvender pengeinstitutterne mere eller mindre gratis i forhold til daglige forretninger med pengeinstitutterne

Figur 29: Anvendelse af internetbank

Kilde: Danmarks Statistik

På baggrund af ovenstående er det relevant at stille spørgsmålet om det i fremtiden skal være helt gratis at anvende pengeinstitutternes service. Det er det kunderne er van til og det er derfor et meget vanskeligt område at ændre på. Det er ikke opfattelsen at denne holdning kan være holdbare i fremtiden. PI'erne er nød til at skabe et grundlag for eksistens og på samme tid kunne servicere en kundegruppe som mere og mere er selvkørende i forhold til PI'et.

En løsning kunne være kundeprogrammer, som et alternativ indlånskonti hvor kunderne betaler et gebyr i kvartalet for at have likviditet stående. Et argument for dette kunne være at kunderne stadig har indlånet stående på en anfordringskonto, hvor de kan hæve efter behov, alternativet for kunderne kunne være danske statsobligationer, her er der ikke mulighed for at hæve løbende og det er en placering som ikke er likvid på samme måde som en anfordringskonto. (Raaballe, Jeppsens og Sahin) En sådan kontoopsætning kan blive meget svær at "sælge" til kunderne, dette er blandt andet blevet synliggjort ved Nykredit/Totalkredits hævnning af bidragssatser som ikke er blevet modtaget positivt.

Nordea og Danske Bank har i forvejen indført kundeprogrammer

Det pengeinstitutterne skal gøre op med er hvad kan alternativet være, skal det fremadrettet være gratis at være kunde og kunne udnytte de services som følger med i et pengeinstitut, eller er der en rimelighed ved at kunderne skal betale et mindre gebyr for at anvende fordelen ved det enkelte pengeinstitut.

21.2. Fremtidig dækningsbidrag

Pengeinstitutternes problemstilling med negativt dækningsbidrag på indlånet, har været et kendt problem i hele den analyseret periode. Den negative tendens er vokset, og vil med stor sandsynlighed, som minimum være uforandret når årsrapporterne for 2016 bliver offentliggjort. Dette begrundes med svage væksttegn i samfundet og generel usikkerhed på det finansielle marked som beskrevet i afsnit 11 og 12.

Tabel 14 viser hvordan dækningsbidraget har udviklet sig, fra analysens start i 2010 til 2015. Indlån er blevet en tyngende post, dette opvejes af en stigning i DB_{Gebyr og provision} og DB_{Indlån}.

Tabel 14: Samlet dækningsbidrag

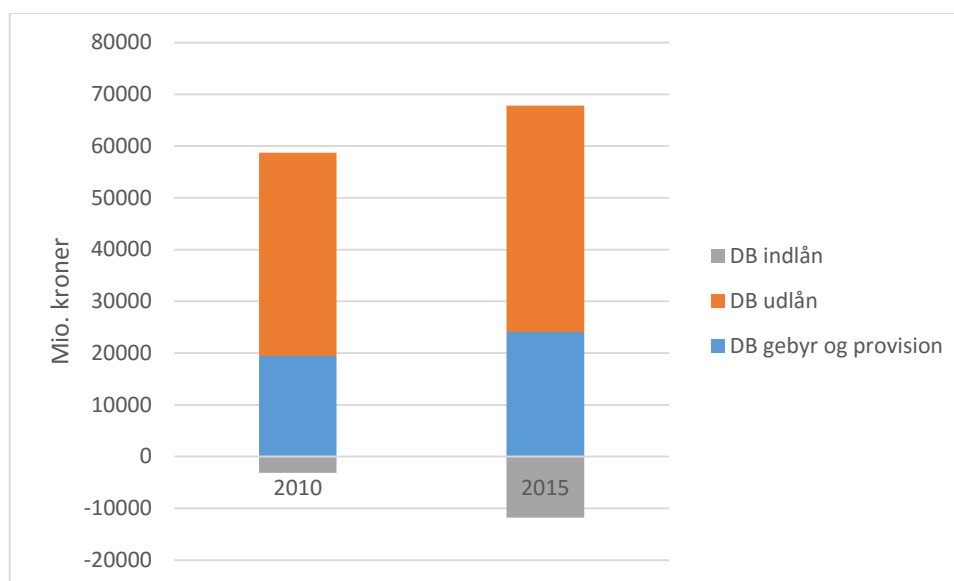
	2010	2015
DB gebyr og provision	19427,4	24088
DB udlån	39285,99	43732,5
DB indlån	-3151,78	-11815,6

Kilde: Egen tilvirkning p.ba. Årsrapporterne 2010-2015 for de analyseret pengeinstitutter

Umildbart er der en god udvikling på den traditionelle indtjeningsmotor i form af udlånet. Det er dog ikke tilfældet for gruppe 3. Her er DB_{Indlån} stigende, det kan skyldes at i denne gruppe er der lokalt forankret pengeinstitutter og de har traditionelt store indlånsposter, DB_{Undlån} er faldende i den analyserede periode. Dette er ikke et godt tegn for denne gruppe, DB_{Undlån} er kerneforretningen og den skal drive fremtiden, derfor vurderes det at gruppe 3 ikke kan indgå i en konkurrence på udlånsrenten, dog kan de komme i en situation hvor renten bliver presset ned for at kunne holde indtjeningen i bøgerne og det kan være en fatal udvikling for denne gruppe. Det positive for gruppe 3 er DB_{Gebyr og provision}, denne er stigende på samme niveau som de andre grupper.

Fordelingen for af dækningsbidraget for alle grupperne er illustreret i figur 30. Figur 30 er opstillet på baggrund af de beregnede dækningsbidrag.

Figur 30: Samlet dækningsbidrag for alle grupper

Kilde: Egen tilvirkning p.ba. Årsrapporterne 2010-2015 for de analyseret pengeinstitutter

Pengeinstitutterne skal i fremtiden blive ved med at hente indtjening i udlånet, det er hovedforretningen, denne er under forandring da DB_{Gebyr og provision} er stigende i hele den analyseret periode. Hvis denne skal fortsætte med en stigende tendens i fremtiden så er det vigtigt at pengeinstitutterne får indlånet ud og arbejde mere end bare at have det som et passivt element i driften. Det kan ske i form at en anfordringskonto med en negativrente, eller investeringsprodukter kan sættes sammen således at risikoen bliver så minimal som mulig. Risikoen kan ikke diversificeres 100 % bort, men det er muligt at investere bredt således at risikoen bliver minimal. Flere og flere privatkunder er interesseret i et højere afkast end 0,00% og er derfor villig til at påtage sig noget risiko. Det vil alt andet lig være med til at øge DB_{Gebyr og provision} og mindske DB_{Indlån}.

På den lange bane vil der opstå konkurrence om udlånet og det vil presse renten og til dels DB_{Gebyr og provision}. Det er ikke skribentens opfattelse at kunderne får rabat på gebyret i forbindelse med en bolighandel, her er det mere udlånsrenten på boliglånet der er i fokus.

22. Konklusion

Igennem udarbejdelsen af dette speciale er der blevet belyst en udvikling for en række pengeinstitutter, som for nogle er positiv, andre negative. Dette blev gjort igennem en analyse af årsrapporterne for perioden 2010-2015. Det blev gjort for at få skabt et overblik over en formodet tendens og for at få et så præcist et billede for som muligt.

Problemformuleringen er blevet besvaret på baggrund af indsamlet data og en analyse af en række relevante nøgletal.

De valgte pengeinstitutter oplever i den analyseret periode, udfordringer med at leve op til egne krav for ROE. Det kan betyde at investorer (i de børsnoterede pengeinstitutter) finder andre investeringsmuligheder. Det er først i 2015 at de lave tal bliver vendt til nogle som ligger på niveau med hvad pengeinstitutterne selv forventer. I samme omfang er ROA blevet beregnet, her er tendens lidt anderledes da pengeinstitutterne lever op til traditionelle beregninger af ROA – dog fra pengeinstitutter i USA.

En positiv tendens for pengeinstitutterne ligger i nedskrivningsprocenterne, her har pengeinstitutterne taget store nedskrivninger i årene efter finanskrisen, værst er det gået for pengeinstitutterne i gruppe 3, dette kan begrundes med at de traditionelt ligger geografisk placeret hvor der har været udfordringer for driften af pengeinstitutterne.

Pengeinstitutterne oplever udfordringer omkring omkostningerne, disse er ikke fuldt med nedskæringerne i antallet af ansatte. Dette er belyst igennem beregningen af indtjeningen pr. omkostningskrone og omkostninger pr. ansat. I disse nøgletal er det tydeliggjort at gruppe 1 ligger højt på indtjening pr. omkostningskrone, men det er også denne gruppe som har højeste omkostninger pr. ansat. Dette er et paradoksalt billede eftersom

En af kilderne til en negativ udvikling, er indlånsrenten og indlånsmarginale. Generelt for hele den analyseret periode er indlånsrenten faldet til ca. 0,4 % i 2015. Denne tendens skyldes blandt andet indlånsoverskud og placering af dette overskud i Danmarks Nationalbank, dette er illustreret igennem indlånsmarginale, hvor indskudsbevisrenten er anvendt som placeringsmulighed. Indlånsmarginale er på nuværende tidspunkt, en problematik, som pengeinstitutterne skal adressere i fremtiden, det skyldes at visse af de analyseret pengeinstitutter ikke har råd til at lade indlånsmassen stå uden at der på en eller anden måde kommer en indtægt herfra. Det kan ske igennem anfordringskonti med et

gebyr, eller en dissideret negativrente på anfordringskonti. Pengeinstitutterne skal dog være opmærksomme på den negative omtale som dette kan give og de følgevirkninger som ikke kan ignoreres ved en sådan implementering.

Udlånsrenten er ligeledes i en negativ tendens. De analyseret pengeinstitutter oplever faldende udlånsrenter, dette kan skyldes et generelt faldende udlån og derved en stigende konkurrence, som er med til at presse udlånsrenten ned, dette vil være en tendens som bliver mere og mere tydelig i fremtiden, dette er blevet udtalt af flere ledende personligheder i den finansielle sektor.

Dækningsbidraget er belyst igennem indlån, udlån og gebyr og provision. Her er der en klar tendens for alle de analyseret pengeinstitutter, indlånsmarginale er negativ og derved er $DB_{\text{Indlån}}$ ligeledes og det er stigende i forhold til analysens start i 2010. $DB_{\text{Udlån}}$ er svagt stigen, ligeledes med $DB_{\text{Gebyr og provision}}$. Sidstnævnte er meget interessant da dette er stigende p.g.a. konverteringer af realkreditlån og andre aktiviteter som har en positiv indvirkning på pengeinstitutterne. Pengeinstitutterne kan ikke forvente samme konverteringer i fremtiden, da store dele af de variable forrentet lån er omlagt til produkter med længere løbetid på renten. Muligheden kunne være en op- eller nedkonvertering af fastforrentet realkreditlån, for på den måde at skabe potentiale for gebyrindtægter.

På baggrund af ovenstående kan det derfor konkluderes at pengeinstitutterne mere eller mindre bliver påvirket på samme måde udfra de analyseret nøgletal. Den fremtidige drift, vil komme under pres hvis nuværende udvikling fortsætter. Nogle pengeinstitutter er bedre til at modstå og udvikle sig ud af udfordringen (nye IT-løsninger og virtuelle setup), mens andre bliver nødt til at håbe på bedre tider og at konjunkturerne vender, da ikke alle pengeinstitutterne har samme økonomiske muskler til at genopfinde sig selv. Det kan anbefales at indføre kundeprogrammer, for på den måde at få et stabilt grundlag for gebyrindtægter, men også for at kompensere for nul-rente miljøet.

Delspørgsmålet er løbende blevet besvaret, og det kan konkluderes at gruppe 3 står overfor udfordringer og har ikke samme muligheder som gruppe 1,2 og 4 for at indgå i konkurrence om kunderne i fremtiden. Det er værd at bemærke at de valgt pengeinstitutter i gruppe 3, er et udvalg af en lang række pengeinstitutter og det kan ikke afvises at konklusionen ville se anderledes ud hvis der var valgt en anden population.

23. Litteraturliste

23.1. Faglitteratur

Andersen, Jørgen Just 2013 1. udgave *"Finansiell risikostyring"* Jurist- og Økonomforbundets Forlag

Bakka, Jørgen Frode og Egil Fivelsdal 2014 6. udgave *"Organisationsteori – struktur, kultur og processer"* Handelshøjskolens Forlag

Gup, Benton E. og James W. Kolari 2005 3. udgave *"Commercial Banking – The management of Risk."* John Wiley & Sons, Inc.

23.2. Rapporter og publikationer

Anvendte årsrapporter for perioden 2010-2015

	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Gruppe 1						
Danske Bank	X	X	X	X	X	X
Jyske Bank	X	X	X	X	X	X
Sydbank	X	X	X	X	X	X
Nykredit Bank	X	X	X	X	X	X
Gruppe 2						
Spar Nord	X	X	X	X	X	X
Arbejdernes Landsbank	X	X	X	X	X	X
Vestjysk Bank	X	X	X	X	X	X
Ringkjøbing Landbobank	X	X	X	X	X	X
Sparekassen Kronjylland	X	X	X	X	X	X
Gruppe 3						
Danske Andelskassers Bank	X	X	X	X	X	X
Middelfart Sparekasse	X	X	X	X	X	X
Djuerslands Bank	X	X	X	X	X	X
Sparekassen Thy	X	X	X	X	X	X
Gruppe 4						
Andelskassernes Fælleskasse	X	X	X	X	X	X
Sønderhå-Hørsted Sparekasse	X	X	X	X	X	X
Klim Sparekasse	-	X	X	X	X	X
Københavns Andelskasse	X	X	X	X	X	X

Det var ikke muligt at skaffe årsrapporten 2010 fra Klim Sparekasse, denne er ikke offentlig tilgængelig på deres hjemmeside.

Raaballe, Jeppsens og Sahin *"Danske børsnoterede bankers indtægts- og omkostningsstruktur under forvandling"* Udgivet: 01.08.2014, artiklen er fra FinansInvest – Bankernes rentemarginal, afdragsfrihed og boligpriser.

Danmarks Nationalbank, kvartalsoversigt, 4. kvartal 2015. *"Aktuel økonomisk og monetære tendenser"*

Erhvervs- og Vækstministeriet *"Vækst og udvikling i hele Danmark"* Udgivet: 01.11.2015

23.3. Love og bekendtgørelser

LBK nr. 182 af 18/02/2015 - Bekendtgørelse af lov om finansiel virksomhed

Finanstilsynets vejledning om tilstrækkelig basiskapital og solvensbehov for pengeinstitutter

23.4. Internetkilder

www.boliga.dk (1) "Gennemsnitlige kvadratmeterpriser på ejerboliger i Danmark" Ukendt forfatter. Statistik over kvadratmeterpriserne i Danmark
<http://www.boliga.dk/kvadratmeter-priser-kommuner.html>

[www.borsen.dk](http://finans.borsen.dk/artikel/1/250045/nu_lancerer_danske_bank_omstridt_kundeprogram.html) (1) "Nu lancerer Danske Bank omstridt kundeprogram" Forfatter: Rasmus Lindkvist Bendtsen. Udgivet: 21.01.2013
http://finans.borsen.dk/artikel/1/250045/nu_lancerer_danske_bank_omstridt_kundeprogram.html

[www.danskebank.dk](https://www-2.danskebank.dk/Link/middlebetastinks09072004) (1) "Aktier med lav risiko belønnes højere" Forfatter: Flemming Østergaard Udgivet: 09.07.2009
<https://www-2.danskebank.dk/Link/middlebetastinks09072004>

[www.danskebank.dk](http://danskebank.dk/da-dk/Privat/Konti/Pages/kundeprogram.aspx) (2) "Lave priser og masser af andre fordele" Forfatter: Ukendt. Udgivet ukendt. Kundeprogrammet i Danske Bank.
<http://danskebank.dk/da-dk/Privat/Konti/Pages/kundeprogram.aspx>

[www.dr.dk](http://www.dr.dk/nyheder/penge/danske-bank-flytter-300-job-til-litauen) (1) "Danske Bank flytter 300 job til Litauen" Forfatter: Hilmar Vester Udgivet: 13.11.2012
<http://www.dr.dk/nyheder/penge/danske-bank-flytter-300-job-til-litauen>

[www.dst.dk](http://www.dst.dk/da/Statistik/NytHtml?cid=20479) (1) "Bruttoledigheden falder" Ukendt forfatter. Udgivet 01.01.2016. Udviklingen i bruttoledigheden på baggrund af Danmarks Statistik
<http://www.dst.dk/da/Statistik/NytHtml?cid=20479>

[www.fih.dk](http://www.fih.dk/om-fih/) (1) "Om FIH" Ukendt forfatter. En beskrivelse af FIH Erhvervsbanks strategi.
<http://www.fih.dk/om-fih/>

[www.finanstilsynet.dk](https://www.finanstilsynet.dk/da/tal-og-fakta/statistik-noegletal-analyser/statistik-om-sektoren/pengeinstitutternes-stoerrelsesgruppering.aspx) (1) "Pengeinstitutternes størrelsesgruppering" Ukendt forfatter. En samling af danske pengeinstitutter og inddeles efter arbejdende kapital
<https://www.finanstilsynet.dk/da/tal-og-fakta/statistik-noegletal-analyser/statistik-om-sektoren/pengeinstitutternes-stoerrelsesgruppering.aspx>

[www.finanstilsynet.dk](https://www.finanstilsynet.dk/~media/Nyhedscenter/2015/Samlet%20oversigt.ashx) (2) "Systemiske vigtige finansielle institutter (SIFI)" Ukendt forfatter. Udgivet 30.06.2015. Beskrivelse og samling af alle SIFI pengeinstitutter i Danmark
<https://www.finanstilsynet.dk/~media/Nyhedscenter/2015/Samlet%20oversigt.ashx>

www.finansraadet.dk (1) "*Gruppeinddeling af pengeinstitutter*" Ukendt forfatter. En samling af danske pengeinstitutter og inddeles efter arbejdende kapital
<http://www.finansraadet.dk/Tal--Fakta/Pages/statistik-og-tal/de-stoerste-pengeinstitutter.aspx>

www.finanswatch.dk (1) "*Eksplodiv vækst for Danske Bank i Norge*" Forfatter: David Benton. Udgivet: 02.02.2016. Artiklen belyser hvorledes Danske Bank øget udlånet i Norge
<http://finanswatch.dk/secure/Finansnyt/Pension/article8411818.ece>

www.finanswatch.dk (1) "*Medie: Staten har tjent 16 mia. på krisens bankpakker*" Forfatter: Ritzau Finans. Udgivet 24.04.2015. Artiklen belyser den indtjening som den danske stat har modtaget på hjælpepakker
<http://finanswatch.dk/Finansnyt/Pengeinstitutter/article7652126.ece>

www.finanswatch.dk (2) "*Liste: Så meget taber bankerne, når de nedskriver*" Forfatter: Christian Sehested. Udgivet: 22.01.2014. Nedskrivningernes indvirkninger på bankerne
<http://finanswatch.dk/Finansnyt/Pengeinstitutter/article6424875.ece>

www.finans.dk (1) "*Nykredit beskyldes for at overdrive investorernes indtjeningskrav*" Forfatter: Claus Iversen og Kristoffer Brahm. Udgivet: 03.03.2016. Artiklen belyser Nykredits bevæggrunde
<http://finans.dk/finans/finans/ECE8485923/nykredit-beskyldes-for-at-overdrive-investorernes-indtjeningskrav/?ctxref=fplive>

www.finans.dk (2) "*Alle boligejere kan se frem til stigende bidragssatse*" Forfatter: Claus Iversen og Kristoffer Brahm. Udgivet: 04.02.2016. Artiklen forventer stigning bidragssatser til alle boligejere
<http://finans.dk/live/privatokonomi/ECE8417826/alle-boligejere-kan-se-frem-til-stigende-bidragssatser/?ctxref=ext>

www.forbruger.dk (1) "*Banker, sparekasser og Andelskasser*" Ukendt forfatter. Udgivet 22.11.2012. Definition af banker, sparekasser og andelskasser
<http://www.forbrug.dk/Artikler/Test-og-raad/Skift-leverandoer/Bank/forskellen-paa-banker-sparekasser?tc=E5E00B1FD4BA43FAB2A6145A278A49B3>

www.jak.dk (1) "*Forskellen mellem bank, sparekasse og andelskasse*" Forfatter: Uffe Madsen. Udgivet 10.04.1999
http://www.jak.dk/arkiv/forening/blad99/a-forskellen_mellem_bank.htm

www.markets.sydbank.dk (1) "*Nationalbanken hæver bankernes folioramme*" Forfatter: Peter Bojsen Jakobsen. Udgivet: 18.03.2015. Analysen belyser Danmarks Nationalbanks grundlag for at hæve folioramme
<https://markets.sydbank.dk/PublicationsWebHandler/Sydbank.aspx?ID=0036696-029572>

www.nationalbanken.dk "*Rentefald på indlån fra private og erhverv*" Ukendt forfatter. Udgivet 30.04.2015. Udviklingen i indlånsrenten for private og erhverv.
https://www.nationalbanken.dk/da/statistik/find_statistik/Sider/2015/Rentefald-på-indlån-fra-private-og-erhverv.aspx

www.nationalbanken.dk (1) "*Pengepolitiske instrumenter*" Ukendt forfatter. Udgivet 07.01.2016. Artiklen belyser de instrumenter som Danmarks Nationalbank råder over.
<http://www.nationalbanken.dk/da/pengepolitik/instrumenter/Sider/Default.aspx>

www.nationalbanken.dk (2) "*Rentesatser og aktieindeks efter instrumenter, land og opgørelsesmetode*" Forfatter: ukendt. Udgivelse: 01.04.2016. Udviklingen i pengemarkedsrenten
<http://nationalbanken.statistikbank.dk/nbf/98216>

www.nationalbanken.dk (3) "*Officielle rentesatser*" Forfatter: ukendt. Udgivet: ukendt. Udviklingen i rentesatser i Danmarks Nationalbank.
<http://www.nationalbanken.dk/da/markedsinfo/officiellerentesatser/Sider/default.aspx>

www.politiken.dk (1) "*De største danske virksomheder står foran kæmpe overskud*" Forfatter: Ukendt. Udgivet 13.03.2014. Artikel med en forventning om stigende overskud i fremtiden.
<http://politiken.dk/oekonomi/virksomheder/ECE2233395/de-stoerste-danske-virksomheder-staar-foran-kaempe-overskud/>

www.politiken.dk (2) "*Derfor er kronen under angreb: Forstå valutakrisen på fem minutter*" Forfatter: Lars Halskov. Udgivet: 06.02.2015. Artiklen giver et overblik over valutakrisen.
<http://politiken.dk/oekonomi/dkoekonomi/ECE2534200/derfor-er-kronen-under-angreb-forstaa-valutakrigen-paa-fem-minutter/>

www.valuebasedmanagement.net (1) "*Shareholder and stakeholder perspective*" Forfatter: Ukendt. Udgivet: Ukendt
http://www.valuebasedmanagement.net/faq_shareholder_stakeholder_perspective.html

24. Figur-, tabel- og ligningsliste

Figur 1: Projektstruktur	11
Figur 2: Mintzbergs organisationsformer – Organisationens fem dele	14
Figur 3: Funktionsorganisationen.....	15
Figur 4: Udviklingen i pengeinstitutter i Danmark	16
Figur 5 :Placering af SIFI pengeinstitutterne og deres vægtning	17
Figur 6: Udviklingen i BNP	19
Figur 7: Udvikling i huspriserne	20
Figur 8: Udviklingen i den korte og lange rente	22
Figur 9: Udvikling i udlån- og indlånsrenten for private og erhverv	23
Figur 10: Udvikling i udlån, rente- og gebyrindtægter	24
Figur 11: Danske Banks finansieringsstrategi 2016.....	25
Figur 12: Kommende kapitalkrav	27
Figur 13: Udviklingen i Danmarks Nationalbanks renter.....	30
Figur 14: Anvendelse af de pengepolitiske instrumenter	31
Figur 15: Egenkapitalens forrentning - ROE	34
Figur 16: Udviklingen i afkastningsgraden - ROA	36
Figur 17: Udviklingen i nedskrivningsprocenten	38
Figur 18: Udviklingen i indtjening pr. omkostningskrone	41
Figur 19: Udviklingen i indtjening pr. omk. kr. efter nedskrivninger	42
Figur 20: Udviklingen i omkostninger pr. ansat.....	44
Figur 21: Udviklingen i dækningsbidrag gebyr og provision	46
Figur 22: Udviklingen i indlånsrenten.....	48
Figur 23: Udviklingen i indlåns marginalen	49
Figur 24: Resultatet af beregningen af dækningsbidraget - indlån.....	51
Figur 25: Udviklingen i udlånsrenten.....	53
Figur 26: Udviklingen i udlåns marginalen	55
Figur 27: Udviklingen i dækningsbidrag - udlån	57
Figur 28: SWOT-analyse	58
Figur 29: Anvendelse af internetbank	64
Figur 30: Samlet dækningsbidrag for alle grupper.....	66
Tabel 1: Valgte pengeinstitutter.....	13
Tabel 2: Resultater af beregningen af ROE,	33
Tabel 3: Historisk udvikling i ROE	35
Tabel 4: Resultater af beregningen af ROA	36
Tabel 5: Resultaterne af beregningen af nedskrivningsprocenterne.....	38
Tabel 6: Nedskrivningsprocent for gruppe 3 pengeinstitutterne	39
Tabel 7: Resultatet af beregningen af indtjening pr. omkostningskrone.....	40
Tabel 8: Resultatet af beregningen af omkostninger pr. ansat.....	44
Tabel 9: Resultatet af beregningen af dækningsbidrag gebyr og provision.....	46
Tabel 10: Resultatet af beregningen af indlånsrenten	47
Tabel 11: Resultatet af beregningen af $DB_{\text{Indlån}}$	51
Tabel 12: Resultatet af beregningen af udlånsrenten.....	53
Tabel 13: Resultatet af beregningen af dækningsbidrag – udlån.....	56
Tabel 14: Samlet dækningsbidrag	65

Ligning 1: Udregning af ROE	33
Ligning 2: Udregning af ROA.....	36
Ligning 3: Udregning af nedskrivningsprocenten.....	38
Ligning 4: Udregning af indtjening pr. omkostningskrone	40
Ligning 5: Udregning af indtjening pr. omkostningskrone efter nedskrivninger	42
Ligning 6: Udregning af omkostninger pr. ansat	43
Ligning 7: Udregning af $DB_{\text{Gebyr og provision}}$	45
Ligning 8: Udregning af indlånsrenten	47
Ligning 9: Udregning af rentemarginalen $_{\text{Indlån}}$	49
Ligning 10: Udregning af $DB_{\text{Indlån}}$	50
Ligning 11: Udregning af udlånsrenten	52
Ligning 12: Udregning af rentamarginal $_{\text{Udlån}}$	55
Ligning 13: Udregning af $DB_{\text{Udlån}}$	56